

Anvendeligheden af artikel 101 TEUF på sportslige anliggender, herunder særligt UEFA's regler om "Financial Fair Play"

The applicability of article 101 TFEU to sports and in particular to the UEFA Financial Fair Play Regulations.

af PETER STENTOFT

Det centrale arbejdsspørgsmål for denne afhandling har været at undersøge anvendeligheden af art. 101 TEUF på området for professionel sport med særlig fokus på UEFA's nyindførte regler om Financial Fair Play. Specialet analyserer sportens placering i forhold til art. 101, herunder undersøges det, hvor langt konkurrencebegrænsende aftaler i professionel sport kan retfærdiggøres ud fra en tese om, at 'sport er speciel'.

Analysen viste, at alle regler og vedtagelser inden for det professionelle sportsområde i dag er underlagt EU-retten, og dermed også art. 101 TEUF, for så vidt angår konkurrenceregulerende aftaler internt i sportsorganisationer. Den tidligere undtagelse for regler, der kunne siges at være af rent sportslig karakter, blev afskåret med dommen Meca-Medina i 2008. I fremtiden vil der således skulle foretages en konkret konkurrenceretlig vurdering af enhver vedtagelse inden for professionel sport, for så vidt der er tale om økonomisk virksomhed under EU-retten.

Ovenpå diskussionen af UEFA's FFP-regler i specialets anden del, står det klart, at fodboldens betydelige gældsproblemer kræver en vis regulering, og FFP-reglerne udgør et interessant bud herpå. Reglerne synes dog umiddelbart svært forenelige med art. 101 TEUF, især med hensyn til reglernes forholdsmæssighed.

INDHOLDSFORTEGNELSE

KAPITEL I.....	3
1 Introduktion:	3
1.1 Den juridiske udfordring	4
1.2 Problemformulering	5
1.3 Metodevalg.....	6
1.4 Afgrænsning.....	6
 KAPITEL II	 7
2 Konkurrenceretten inden for EU	7
2.1 Hensynene bag konkurrencereglerne	7

2.2	Kommissionen og den sekundære regulering	8
2.3	Forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler i art. 101 TEUF... 9	
2.3.1	'Aftale, vedtagelse eller samordnet praksis'	11
2.3.2	'indgået mellem virksomheder'	11
2.3.3	'der kan påvirke handlen mellem medlemsstater'	12
2.3.4	Konkurrencebegrænsningen	12
2.4	Bagatelmeddelelsen og mærkbarhedskriteriet	13
2.5	Vertikale og horisontale aftaler	14
3	Konkurrencerettens anvendelse på sport	14
3.1	Relevant praksis	15
3.1.1	<i>Walrave</i>	15
3.1.2	<i>Donà</i>	17
3.1.3	<i>Bosman</i>	18
3.1.4	<i>Deliège og Lehtonen</i>	20
3.1.5	<i>Wouters</i>	21
3.1.6	<i>Meca-Medina</i>	24
3.2	Meca-Medina som milepæl	27
3.2.1	<i>Meca-Medina-systematikken</i>	27
3.2.2	<i>Reaktioner på afgørelsen</i>	29
3.3	Fritagelsesmuligheder for konkurrencebegrænsende aftaler	30
3.3.1	<i>Rule of reason</i>	30
3.3.2	<i>Fritagelsesmuligheder i art. 101, stk. 3 TEUF</i>	32
3.4	Kommissionens Hvidbog om Idræt	33
3.4.1.1	Indhold	33
3.4.1.2	Konkurrenceretten og rent sportslige regler	34
3.4.2	<i>Annex I om EU Konkurrenceret og sport</i>	35
3.5	Art. 165 TEUF	36
3.6	Opsamling	37
KAPITEL III		38
4	UEFA's regler om Financial Fair Play	38
4.1	Baggrund og formål	38
4.2	Materielt indhold	40
4.2.1	<i>Princippet om 'break-even'</i>	40
4.2.2	<i>FFP-reglerne som 'salary cap'/lønloft</i>	41
5	Kompatibilitet med EU Konkurrenceretten	42
5.1	Den indsendte klage til Kommissionen	42
5.2	FFP-reglerne over for art. 101 TEUF	43
5.2.1	<i>Virksomhed eller sammenslutning af virksomheder</i>	43
5.2.2	<i>Konkurrencehindring</i>	44

5.2.2.1	Legitime mål	46
5.2.2.2	Uadskillelig forbindelse	47
5.2.2.3	Forholdsmæssighed.....	48
5.2.3	<i>Påvirkning af handlen mellem medlemsstater</i>	52
5.2.4	<i>Undtagelsen i art. 101, stk. 3 TEUF</i>	53
5.3	Opsamling	53
KAPITEL IV.....		54
1	Konklusion	54
2	Refleksion	55
KAPITEL V		56
3	Litteraturliste	56
4	Bilag	63
4.1	Bilag I: Artikel 165 TEUF	63
4.2	Bilag II: FFP-reglernes struktur	64
4.3	Bilag III: UEFAs organisation	64
4.4	Bilag IV: Forudset effekt af FFP-reglerne	65

KAPITEL I

1 Introduktion:

Inden for den Europæiske Union¹ varetager sport som begreb en dobbelt funktion: På den ene side er sport et socialt og kulturelt fænomen, som i Traktaten om den Europæiske Unions Funktionsmåde (herefter TEUF) er direkte nævnt i art. 165 under overskriften ”*Uddannelse, erhvervsuddannelse, ungdom og sport*”. Sport indtager en betydelig samfundsmæssig rolle verden over, og de store sportsgrene nyder i øjeblikket en interesse og eksponering som aldrig før. I medfør af sidstnævnte har den professionelle sportssektor på den anden side over tid udviklet sig til en betydelig industri med væsentlige økonomiske interesser. En undersøgelse fra 2006 viste, at sport i bredere forstand skabte en værditilvækst på over 3 mio. kr. inden for det europæiske fællesskab, hvilket svarer til 3,7 % af EU's samlede BNP.² Anderledes udtrykt gav området beskæftigelse til 15 mio. mennesker, eller 5,4 % af Unionens samlede arbejdsstyrke. Særligt fodbolden har oplevet en eksplosiv økonomisk vækst gennem

¹ Med ikrafttrædelsen af Lissabontraktaten den 1. december 2009 fik Den Europæiske Union status som juridisk person og overtog de beføjelser, som tidligere var tildelt Det Europæiske Fællesskab. 'Fællesskabsretten' blev således til 'unionsretten'. I det følgende vil udtrykket 'fællesskabsretten' ikke desto mindre blive anvendt, når der henvises til praksis og retsakter fra før 1. december 2009.

² Die makroökonomischen Effekte des Sports in Europa, s. 13 og 17.

de seneste 20-30 år. I sæsonen '91/'92 havde klubberne i den bedste engelske række en samlet omsætning på 1,5 mia. kr. Dette tal var i sæsonen '11/'12 næsten 14-doblet til 21,24 mia. kr.³ Sammenlagt havde de europæiske fodboldklubber en omsætning for '11/'12 på 172 mia. kr.⁴

Et så væsentligt økonomisk område giver nødvendigvis anledning til juridiske overvejelser, og EU's domstole⁵ har over tid forholdt sig til, hvorledes fællesskabsretten bør stille sig over for regler og ordninger inden for sporten. Især har der været tvivl om forholdet mellem EU Konkurrenceretten og sport, og det var først i 2006, at Domstolen udtalte sig specifikt om dette spørgsmål.⁶

1.1 Den juridiske udfordring

Den centrale udfordring for retsordenen i forhold til sportsområdet har været at tage stilling til, i hvilket omfang området på grund af dets sociale og kulturelle betydning helt eller delvist bør fritages for retsreglernes normale anvendelse.⁷ Besvarelsen afhænger i stor udstrækning af hvilket perspektiv, der anlægges på sportsområdet. Man kan vælge et sociokulturelt perspektiv, hvor der fokuseres på idrættens ikke-økonomiske aspekter og således respektere dets ønske om autonomi. Alternativt kan man anlægge et stringent markeds-perspektiv og koncentrere sig om de økonomiske aspekter ved idrættens og sidestille den med andre kommercielle foretagender. Ifølge et sådant perspektiv skal sportsorganisationer, som eksempelvis IOC, UEFA og FIFA, anses som økonomiske virksomheder på linje med mere traditionelle erhvervsvirksomheder, og som sådanne derfor omfattes af samme juridiske krav.⁸ Da der kan argumenteres for begge anskuelser, har den juridiske udfordring bestået i at anvende gældende ret på sporten ud fra en balanceret afvejning af nævnte perspektiver.

Den traditionelt herskende holdning inden for EU-retten har i en lang periode været, at '*sport is special*', hvorfor man i flere tilfælde har accepteret ordninger, som ellers stred mod EU-retten, da de kunne retfærdiggøres i sportens særlige karakter.⁹ Derved adskiller europæisk sport sig markant fra amerikansk sport, hvor der er tale om en forholdsvis høj detailregulering.¹⁰ Denne specialeafhandling har som mål at undersøge, om et sådant lempeligt syn fra EU's side stadig er gældende, og i bekræftende fald om det er hensigtsmæssigt, særlig set i lyset af at mange professionelle sportsgrene, med fodbold i spidsen, er blevet til milliardforretninger, som drives på samme vis og med samme

³ Deloitte Annual Review of Football Finance – Highlights 2013, s. 2.

⁴ Ibid., s. 6.

⁵ Hhv. Den Europæiske Unions Ret (tidligere Retten i Første Instans) og Domstolen.

⁶ Se nedenfor pkt. 3.1.6 vedr. C-519/04 Meca-Medina af 18. juli 2006.

⁷ Weatherill: Resisting the Pressures of "Americanization", s. 7.

⁸ Parrish: The Birth of European Union Sports Law, s. 24.

⁹ Se til eksempel C-36/74 Walrave af 12. december 1974; C-13/76 Donà af 14. juli 1976; C-51/96 Deliège af 11. april 2000; C-176/96 Lehtonen af 13. april 2000.

¹⁰ Halgreen: European Sports Law, s. 69 ff.

økonomiske mål for øje som større erhvervsvirksomheder. Specialets kapitel II vil med udgangspunkt i art. 101 TEUF behandle denne problemstilling.

På trods af fodboldens stigende popularitet og vedvarende omsætningsstigning i de professionelle europæiske klubber, har 'industrien' over en årrække oplevet betydelige underskud.¹¹ Mange klubber har kæmpet med gæld, og det er i flere tilfælde kun rige velgørere, der har holdt hånden under disse klubber. Som reaktion på den økonomiske tendens indførte sammenslutningen af de europæiske nationale fodboldforbund, UEFA, fra sæsonen 2011-2012 et regelsæt under titlen "*UEFA Club Licensing and Financial Fair Play Regulations*" (herefter FFP-reglerne). Målet er at skabe en sundere og mere bæredygtig økonomi i klubberne, midlet er at stille krav til klubberne om, at udgifterne skal afspejle indtægter.¹² Reglerne har efterfølgende været genstand for en udbredt debat om, hvorvidt de er i strid med EU Konkurrenceretten, særligt art. 101, da den fulde implementering af FFP-reglerne forudses at medføre nedgang i spillerlønninger og dermed også spilleragenternes andel.¹³ Således blev der i maj 2013 indsendt en formel klage til EU Kommissionen (herefter Kommissionen).¹⁴ Problemstillingen vil udgøre hovedelementet i afhandlingens kapitel III, og der vil ud fra relevant praksis og teori blive foretaget en diskussion af meritten af den indbragte klage, og således FFP-reglernes kompatibilitet med EU Konkurrenceretten.

1.2 Problemformulering

Det centrale arbejdsspørgsmål for denne afhandling har været, *at undersøge anvendeligheden af art. 101 TEUF¹⁵ på området for professionel sport med særlig fokus på UEFA's nyindførte regler om Financial Fair Play*. Specialet sigter mod at analysere sportens placering i forhold til art. 101, herunder at undersøge hvor langt konkurrencebegrænsende aftaler i professionel sport kan retfærdiggøres ud fra en tese om, at 'sport er speciel'.

Som led i besvarelsen, er det i første del af specialets kapitel II nødvendigt at præsentere og analysere Unionens konkurrenceret. Dernæst vil relevante afgørelser samt øvrige officielle EU-dokumenter blive behandlet med henblik på at fastlægge den gældende retstilstand for konkurrenceretlige tvister på sportsområdet.

Specialets kapitel III diskuterer efterfølgende en konkret problemstilling, nemlig FFP-reglernes forenelighed med art. 101.

¹¹ Deloitte Annual Review of Football Finance – Highlights 2013, s. 6.

¹² FFP-reglerne, art. 2 og 58.

¹³ Lindholm: The Problem With Salary Caps under EU Law, s. 212; Weatherill: The legally ambiguous status of 'Financial Fair Play', afsn. 16.

¹⁴ Klage indsendt til Kommissionen den 6. maj 2013 af advokat Jean-Louis Dupont på vegne af spilleragenten Daniel Striani. Se nedenfor pkt. 5.1.

¹⁵ Traktaten om den Europæiske Unions Funktionsmåde (herefter TEUF).

1.3 Metodevalg

Det teoretiske udgangspunkt for denne specialeafhandling er den retsdogmatiske metode.¹⁶ Afhandlingen vil med udgangspunkt heri foretage en analyse af gældende ret ved systematisk at gennemgå retskilderne.¹⁷ Arbejdet vil basere sig på faglitteratur på såvel dansk, svensk og engelsk af både nyere og ældre dato, samt på juridiske artikler og betænkninger med tilknytning til EU Konkurrenceretten. Der vil i vidt omfang blive inddraget retspraksis fra Domstolen samt beslutninger og relevante udtalelser fra Kommissionen til at belyse den retlige udvikling og nuværende retsstilling inden for området. Der vil tillige blive anvendt amerikanske artikler mv., da konkurrencebegrænsende aftaler inden for sport har været genstand for mere indgående behandling i USA end tilfældet har været i Europa.

1.4 Afgrænsning

Da sportsområdet som nævnt indledningsvist udgør en betydelig del af EU's samlede aktiviteter, vil det selvsagt være uladsiggørligt at behandle samtlige problemstillinger i en afhandling af denne størrelse. Genstanden for denne specialeafhandling vil udelukkende være de aspekter, som er relevante i forhold til art. 101 TEUF vedrørende konkurrencebegrænsende aftaler internt i professionelle sportsorganisationer, og art. 102, som omhandler misbrug af dominerende stilling, vil således ikke blive behandlet.

Selvom der findes righoldig praksis om tv-aftaler inden for sportsområdet og konkurrenceret, vil dette spørgsmål ikke blive behandlet, idet denne problemstilling adskiller sig fra sportsorganisationers interne aftaler.

De danske konkurrenceregler behandles ikke direkte, idet de i vidt omfang bygger på EU-reglerne. Dansk konkurrenceret har således som intention at sikre, at de danske konkurrenceretlige vilkår ikke adskiller sig markant fra det, der gælder efter EU-reglerne, hvorfor de danske regler i størst muligt omfang er tilpasset de unionsretlige konkurrenceregler.¹⁸

Selvom konkurrenceret som juridisk disciplin har betydelige brydnings-flader med økonomiske teorier,¹⁹ vil sådanne af afgrænsningsmæssige grunde ikke blive behandlet indgående. Relevant økonomisk kildemateriale vil imidlertid blive inddraget med henblik på at belyse de konsekvenser, som den fulde implementering af FFP-reglerne ventes at have, da reglernes følge er et centralt element under en EU Konkurrenceretlig analyse.

¹⁶ Blume: Juridisk metodelære, s. 162.

¹⁷ Ussing: Dansk obligationsret, s. 2.

¹⁸ Madsen: Markedsret del 1, s. 56.

¹⁹ Madsen: Markedsret del 1, s. 37; Heide-Jørgensen m.fl.: Konkurrenceretten i EU, s. 7-8.

KAPITEL II

For at kunne vurdere samspillet mellem EU konkurrenceretten og området for sport, vil der under *pkt. 2* følge en præsentation af konkurrencereglerne, herunder særligt forbuddet mod konkurrence-begrænsende aftaler i art. 101 TEUF. Efterfølgende vil disse principper og hensyn under *pkt. 3* blive vurderet over for sportsområdet, og relevante EU-retlige kilder og praksis vil blive analyseret og diskuteret for at udlede den gældende retstilstand.

2 Konkurrenceretten inden for EU

EU Konkurrenceretten har i betydelig grad været influeret af den amerikanske antitrust-lovgivning, der har sit udspring i The Sherman Act fra 1890, hvis art. I og II har tydelige ligheder med art. 101 og 102 TEUF.²⁰ Herudover bærer EU konkurrenceretten præg af både den klassiske europæiske konkurrenceret funderet på kontrolprincippet, og den tidlige tyske konkurrenceret, der ligeledes bygger på tankegangen fra antitrust-reglerne, som følge af det amerikanske engagement i landet i perioden efter 2. verdenskrig.²¹

2.1 Hensynene bag konkurrencereglerne

Der findes ingen eksplicit formålsbestemmelse for Unionens konkurrenceregler, men i litteraturen beskrives to overordnede formål: Dels opretholdelse af en konkurrencebaseret markedsøkonomi, dels markedsintegration.²²

Det grundlæggende formål med EU har fra starten været en styrket samhandel mellem Unionens medlemslande gennem etablering af et indre marked.²³ Traktaten anfører som ét af Unionens mål i art. 3 TEU²⁴, at: ”*Unionen opretter et indre marked. Den arbejder for en bæredygtig udvikling i Europa baseret på en afbalanceret økonomisk vækst og prisstabilitet, en social markedsøkonomi med høj konkurrenceevne [...]*”. I sin oprindelige udformning indeholdt Romtraktaten primært bestemmelser om etablering af et europæisk marked, hvoraf de væsentligste bestemmelser dels var bestemmelserne om de frie bevægeligheder, og dels bestemmelserne om konkurrence. Formålet var, at opbygge en beskyttelse af aktørerne på det indre marked således, at både hindringer opstillet af medlemsstaterne og disses offentlige enheder, og hindringer opstillet af virksomhederne på det europæiske marked, fjernes eller undgås.²⁵ Det primære grundlag for konkurrenceretten inden for EU findes i dag i TEUF afsnit VII, kapitel 1 med hovedbestemmelserne i art. 101, forbud mod konkurrence-begrænsende aftaler, og art. 102, forbud mod misbrug af dominerende stilling.

²⁰ Heide-Jørgensen m.fl.: Konkurrenceretten i EU, s. 6; Goyder: EC Competition Law, s. 17 ff.

²¹ Daniel m.fl.: Grundlæggende EU-ret, s. 551;

²² Monti: EC Competition Law, s. 20f og 51f; Heide-Jørgensen m.fl.: Konkurrenceretten i EU, s. 8f.

²³ Romtraktaten, art. 2.

²⁴ Traktaten om den Europæiske Union (herefter TEU).

²⁵ Iversen m.fl.: Regulering af konkurrence i EU, s. 20.

TEUF er overordnet struktureret sådan, at bestemmelserne om fri bevægelighed tager sigte mod forholdet mellem medlemsstaterne og deres offentlige virksomheder, mens bestemmelserne vedrørende konkurrence tager sigte mod forholdet mellem virksomheder.²⁶ Domstolen har ved flere lejligheder slået fast, at selvom bestemmelserne om fri bevægelighed ikke bør anvendes på virksomheder, kan private virksomheder ikke blot ignorere disse bestemmelser.²⁷ Bestemmelserne vil således ikke være lige så effektive, hvis private virksomheder frit kunne lave aftaler, som ville skabe handelshindringer. Det er på dette grundlag, at EU Konkurrenceretten afskærer private, og til en vis grænse også offentlige, virksomheder fra at lave konkurrencebegrænsende aftaler.²⁸

2.2 *Kommissionen og den sekundære regulering*

Konkurrencereglerne blev indført i den oprindelige Romtraktat, og har således været en del af Unionens grundlag fra de første dage. Mens de eneste formelle ændringer på området, har været nye artikelnumre, er der sket en udvikling inden for domstolspraksis og Kommissionens praksis, samt inden for rammerne af den sekundære lovgivning, primært gennem direktiver og forordninger.²⁹

Efter art. 103, stk. 1 TEUF udstedes de fornødne forordninger eller direktiver om anvendelsen af principperne i art. 101 og 102 TEUF af det Rådet for Den Europæiske Union (herefter Rådet) på forslag af Kommissionen og efter høring af Europa-Parlamentet (herefter Parlamentet). Derved har Kommissionen det primære ansvar og de overordnede beføjelser inden for konkurrenceretten, jf. også art. 105 TEUF.³⁰ Kommissionen kan træffe beslutninger over for konkrete overtrædelser af konkurrencereglerne, og vedtage direktiver og forordninger med det formål at foretage generelle reguleringer af visse konkurrenceretlige problemstillinger.³¹

De sekundære retsakter defineres i art. 288 TEUF, hvorefter direktiver med hensyn til det tilsigtede mål er bindende for enhver medlemsstat det rettes til, men overlader det til de nationale myndigheder at bestemme form og midler for gennemførelsen. En forordning er derimod almenlydlig og således bindende i alle enkeltheder og gælder umiddelbart i hver medlemsstat.

²⁶ Ibid., s. 21.

²⁷ C-58/80 Dansk Supermarked af 22. januar 1981; C-311/85 van Vlaamse af 1. oktober 1987.

²⁸ Iversen m.fl.: Regulering af konkurrence i EU, s. 21.

²⁹ Daniel m.fl.: Grundlæggende EU-ret, s. 552; Iversen m.fl.: Regulering af konkurrence i EU, s. 25.

³⁰ TEU art. 17, stk. 1 anfører, at "Kommissionen fremmer Unionens almene interesser og tager passende initiativ med henblik herpå."

³¹ Iversen m.fl.: Regulering af konkurrence i EU, s. 25; Rådets forordning nr. 1/2003 af 16. december 2002 om gennemførelse af konkurrencereglerne i art. 81 og 82 EF [art. 101 og 102 TEUF], art. 7.

En væsentlig retskilde inden for den europæiske konkurrenceret er afgørelser fra Kommissionen, Retten og Domstolen. Kommissionens praksis har en betydelig retskildemæssig værdi, hvor dog det forhold, at Retten og Domstolen kan efterprøve Kommissionens beslutninger, skal tages i betragtning.³² Foruden de traktatfæstede og sekundære retsakter opereres der inden for EU med en række ikke-bindende retskilder, såkaldt soft law. Skønt disse er ikke-bindende er de ikke uden værdi, og Domstolen har da også i flere sammenhænge påpeget, at disse retsakter yder et væsentligt bidrag særligt i forbindelse med fortolkningen af den sekundære ret.³³ Inden for sportsområdet er der flere soft law-kilder af retskildemæssig værdi, som vil blive behandlet senere i afhandlingen.³⁴

2.3 Forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler i art. 101 TEUF

Art. 101 præsenterer et forbud mod visse konkurrencebegrænsende aftaler, og bestemmelsen danner i øvrigt grundlag for den danske konkurrencelovs § 6. Det klassiske eksempel er en række virksomheders fælles fastlæggelse af en bestemt pris for deres produkter. I en sådan situation, vil der ikke være nogen konkurrence om prisen, hvilket forbrugerne i sidste ende rammes af. Alle aftaler, vedtagelser eller samordnet praksis i strid med art. 101 er som hovedregel ugyldige og uden retsvirkning, jf. art. 101, stk. 2, og de kan efter art. 103 mødes med forbud eller bøder, der kan være af en betydelig størrelse.³⁵

Art. 101 har følgende ordlyd:

- 1. Alle aftaler mellem virksomheder, alle vedtagelser inden for sammenslutninger af virksomheder og alle former for samordnet praksis, der kan påvirke handelen mellem medlemsstater, og som har til formål eller til følge at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for det indre marked, er uforenelige med det indre marked og er forbudt, navnlig sådanne, som består i:*
- a) direkte eller indirekte fastsættelse af købs- eller salgspriser eller af andre forretningsbetingelser*
 - b) begrænsning eller kontrol med produktion, afsætning, teknisk udvikling eller investeringer*
 - c) opdeling af markeder eller forsyningskilder*
 - d) anvendelse af ulige vilkår for ydelser af samme værdi over for handelspartnere, som derved stilles ringere i konkurrencen*

³² Iversen m.fl.: Regulering af konkurrence i EU, s. 27; Se til eksempel nedenfor pkt. 3.2.6 vedr. C-519/04 Meca-Medina.

³³ C-322/88 Grimaldi af 13. december 1989, præmis 18; Et eksempel på soft law kan være Kommissionens meddelelse om aftaler af ringe betydning, der ikke indebærer en mærkbar begrænsning af konkurrencen i henhold til art. 81, stk. 1, [art. 101, stk. 1 TEUF] jf. nærmere herom under pkt. 2.4.

³⁴ Se nedenfor pkt. 3.4.

³⁵ Heide-Jørgensen m.fl.: Konkurrenceretten i EU, s. 68.

- e) at det stilles som vilkår for indgåelse af en aftale, at medkontrahten godkender tillægsydelser, som efter deres natur eller ifølge handelssædvane ikke har forbindelse med aftalens genstand.
2. De aftaler eller vedtagelser, som er forbudt i medfør af denne artikel, har ingen retsvirkning.
3. Bestemmelserne i stk. 1 kan dog erklæres uanvendelige på:
- enhver aftale eller kategori af aftaler mellem virksomheder
 - enhver vedtagelse eller kategori af vedtagelser inden for sammenslutninger af virksomheder,
 - og
 - enhver samordnet praksis eller kategori deraf
- som bidrager til at forbedre produktionen eller fordelingen af varerne eller til at fremme den tekniske eller økonomiske udvikling, samtidig med at de sikrer forbrugerne en rimelig andel af fordelene herved, og uden at der:
- a) pålægges de pågældende virksomheder begrænsning, som ikke er nødvendige for at nå disse mål
- b) gives disse virksomheder mulighed for at udelukke konkurrencen for en væsentlig del af de pågældende varer.

For at en aftale kan anses for at være i strid med art. 101, stk. 1 skal den opfylde en række betingelser, idet der skal være tale om en:

- I. Aftale, vedtagelse eller samordnet praksis,
- II. indgået mellem virksomheder eller inden for sammenslutninger af virksomheder,
- III. der kan påvirke handlen mellem medlemsstater, og
- IV. som har til formål eller til følge at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen.

Der er mulighed for at opnå fritagelse fra art. 101, stk. 1 efter den traktatfæstede undtagelsesbestemmelse i art. 101, stk. 3. Diskussionen heraf følger under pkt. 3.3.2.

Der kan desuden ske fritagelse efter gruppefritagelsesordningerne, som fritager bestemte typer aftaler, givet at de ikke indeholder bestemte vilkår, og givet at de ikke overskrider nogen nærmere angivne tærskler for markedsandel.³⁶ Baggrunden for systemet skal findes i at Kommissionen over årene har erfaret, at visse aftaletyper bør tillades, fordi deres positive virkninger overstiger de negative.³⁷

³⁶ Kommissionens forordning nr. 330/2010 om anvendelse af artikel 101, stk. 3 TEUF på kategorier af vertikale aftaler og samordnet praksis.

³⁷ Heide-Jørgensen m.fl.: Konkurrenceretten i EU, s. 158.

2.3.1 'Aftale, vedtagelse eller samordnet praksis'

Art. 101, stk. 1 forbyder konkurrencebegrænsende aftaler mellem virksomheder, vedtagelser inden for sammenslutninger af virksomheder samt enhver form for samordnet praksis. Opremsningen har til formål at sikre, at enhver form for konkurrencebegrænsende samarbejde mellem virksomheder rammes af forbuddet,³⁸ og det er derfor af større akademisk end praktisk interesse at afgrænse begreberne præcist over for hinanden.³⁹ Det EU-retlige aftalebegreb er bredere end det traditionelle nationale danske aftalebegreb, og aftalens juridiske form er således underordnet. Såvel mundtlige som skriftlige aftaler er omfattet, og der er intet krav om, at aftalen skal være juridisk bindende.⁴⁰ En såkaldt "gentlemen's agreement" kan derfor være tilstrækkelig.⁴¹ Det følger af fast retspraksis, at det afgørende er, om de involverede virksomheder har udtrykt en fælles vilje til at indrette deres adfærd på markedet på en bestemt måde.⁴² Mindstekravene for at statuere en aftale efter art. 101, stk. 1 vil med afsæt heri formentlig være, at der skal være tale om en plan eller en forståelse, indgået af mindst to virksomheder og på en frivillig basis.⁴³

2.3.2 'indgået mellem virksomheder'

Kravet om at en aftale skal være indgået mellem virksomheder sikrer, at anvendelsesområdet for art. 101 adskiller sig fra de bestemmelser, som er rettet mod én virksomhed. Myndighedsudøvelse omfattes som udgangspunkt ikke af bestemmelsen.⁴⁴ Den følgende definition af virksomhedsbegrebet i dommen *Höfner & Elser* er gentaget i al senere praksis: "enhver enhed, der udøver økonomisk virksomhed, uanset denne enheds retlige status og dens finansieringsmåde".⁴⁵ Virksomhedens retlige status er uden betydning, og alle former for virksomheder fra aktieselskabet til det personligt ejede firma er omfattet af virksomhedsbegrebet.⁴⁶ Heller ikke ejerforholdene har betydning, og offentligt ejede virksomheder kan således også være omfattet.⁴⁷ Goyder anfører, at "[...]the key element is the nature, not of the body but of the activities which

³⁸ Jones m.fl.: EC Competition Law, s. 127.

³⁹ Heide-Jørgensen m.fl.: Konkurrenceretten i EU, s. 89.

⁴⁰ Ibid., s. 90.

⁴¹ Sag C-41/69 Chemifarma af 15. juli 1970, præmis 106 ff.; Madsen: Markedsret del 1, s. 96.

⁴² T-9/99 HFB Holding af 20. marts 2002, præmis 122; Forenede sager C-2/01P og C-3/01P Bayer af 6. januar 2004, præmis 97; Forenede sager T-49/02 og T-51/02 Brasserie National SA af 27. juli 2005, præmis 118; T-168/01 Glaxo af 27. september 2006, præmis 76; T-44/02 P Dresdner Bank af 27. september 2006, præmis 53; T-99/04 AC-Treuhand af 8. juli 2008, præmis 118.

⁴³ Iversen m.fl.: Regulering af konkurrence i EU, s. 33.

⁴⁴ Ibid., s. 40.

⁴⁵ C-41/90 Höfner og Elser af 23. april 1991, præmis 21; C-49/92 ANIC af 8. juli 1999, præmis 132.

⁴⁶ Bellamy og Child: European Community Law of Competition, s. 92.

⁴⁷ Heide-Jørgensen m.fl.: Konkurrenceretten i EU, s. 73.

it carries out". Det springende punkt er således karakteren af den udøvede virksomhed, og ikke karakteren af den enhed, som udøver virksomheden.⁴⁸

2.3.3 'der kan påvirke handlen mellem medlemsstater'

Idet konkurrencereglerne har til formål at sikre, at det indre marked realiseres, er det under art. 101 et krav, at samhandlen mellem medlemsstaterne påvirkes. Formålet med det indre marked er netop at nedbryde hindringer for grænseoverskridende aktiviteter.⁴⁹ Hvis ikke der er en unionsdimension, er aftalen alene et anliggende for de nationale konkurrencemyndigheder.⁵⁰ Der skal dog ikke meget til før handlen mellem medlemsstater påvirkes. Kommissionen har i en meddelelse vedrørende begrebet udtalt, at betingelsen særligt fokuserer på tre elementer:⁵¹ For det første skal handlen mellem medlemsstaterne påvirkes, dvs. at den grænseoverskridende aktivitet mellem mindst to medlemsstater skal være påvirket. For det andet skal aftalen kunne påvirke handlen. Domstolen har fastslået, at det er nok, at det kan sandsynliggøres, at aftalen direkte eller indirekte, faktisk eller muligvis kan øve indflydelse på handlen mellem medlemsstaterne.⁵² For det tredje skal påvirkningen af handlen være mærkbar. Kommissionen foreskriver i sin meddelelse, at art. 101 ikke finder anvendelse på en aftale, hvor parterne ikke på noget marked har en samlet markedsandel på over 5 %, og hvor de ikke samlet har en årlig omsætning for de produkter, der omfattes af aftalen, på over EUR 40 mio.⁵³

2.3.4 Konkurrencebegrænsningen

Art. 101 overtrædes i tilfælde, hvor en aftale har til formål eller til følge at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for fællesmarkedet. Konkurrencebegrænsningskriteriet er centralt i en såvel national som EU-retlig kontekst, men selvom begrebet nok er fundamentalt, kan dets præcise indhold være svært definerbart. Der findes ingen autoritativ EU-konkurrenceretlig definition, der med blot nogenlunde skarphed fastlægger, i hvilken betydning dette udtryk anvendes i art. 101.⁵⁴

Konkurrencebegrænsning er en samlebetegnelse for enhver hindring, begrænsning eller fordrejning af konkurrencen. Vurderingen af, om der foreligger en konkurrencebegrænsning, kræver besvarelsen af tre grundlæggende spørgsmål.⁵⁵ For det første skal det overvejes, hvorledes konkurrencen ville se ud uden aftalen. Hvis en aftale bidrager til en væsentlig afvigelse fra, hvad situationen ville være under "normal" konkurrence, forligger der en konkur-

⁴⁸ Goyder: EC Competition Law, s. 74; Jones m.fl.: EC Competition Law, s. 107.

⁴⁹ Iversen m.fl.: Regulering af konkurrence i EU, s. 46.

⁵⁰ Heide-Jørgensen m.fl.: Konkurrenceretten i EU, s. 134.

⁵¹ Kommissionens Meddelelse vedrørende begrebet påvirkning af handlen i traktatens art. 81 og 82 [art. 101 og 102 TEUF], EUT 2004/C 101/81.

⁵² C-56/65, Société Technique Minière af 30. juni 1966.

⁵³ Kommissionens Meddelelse vedrørende handelspåvirkning, pkt. 52.

⁵⁴ Heide-Jørgensen m.fl.: Konkurrenceretten i EU, s. 118.

⁵⁵ Bellamy og Child: European Community Law of Competition, s. 161 ff.

rencebegrænsning i art. 101's forstand.⁵⁶ For det andet er det et grundideal i konkurrenceretten, at hver markedsaktør selv fastsætter sin markedsadfærd ud fra sin egen vurdering af markedet og ud fra egne omkostningsforhold. Hvis ikke dette er tilfældet, kan der foreligge en konkurrencebegrænsning.⁵⁷ For det tredje må man overveje, hvilken konkurrence som konkurrencereglerne skal beskytte. Det er den effektive konkurrence, som ville finde sted i et virkeligt indre marked, hvor der er fri bevægelighed af varer og tjenesteydelser.⁵⁸

Definitionen af konkurrencebegrænsende aftaler er blevet fortolket bredt af Kommissionen og Domstolen. I *Consten & Grundig* fra 1966 udvidede Domstolen anvendelsesområdet for art. 101 ud over horisontale aftaler til også at omfatte vertikale aftaler.⁵⁹ Domstolen udtalte videre i dommen, at hvis det kan udledes, at formålet med en aftale har været at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen, kan aftalen kendes ugyldig uden yderligere markedsanalyse af aftalens konsekvenser. Det er således kun nødvendigt at undersøge konsekvenserne, hvis den anfægtede aftale har til følge, og ikke til oprindeligt formål, at være konkurrencebegrænsende.

2.4 Bagatelmeddelelsen og mærkbarhedskriteriet

Domstolen udtalte i *Voelk*⁶⁰ i 1966, at en aftale ikke faldt ind under forbuddet i art. 101 TEUF, når den under hensyn til parternes svage stilling på markedet kun i ringe omfang påvirkede markedet. Hermed etableredes en de minimis-doktrin, og med *Miller*-dommen i 1978 slog Domstolen en procentgrænse for markedsandele fast, hvilket kom til at udgøre baggrunden for Kommissionens såkaldte Bagatelmeddelelse.⁶¹ Forbuddet i art. 101 finder kun anvendelse på aftaler, der påvirker samhandlen mærkbart. 'Bagatelmeddelelsen' indeholder retningslinjer for Kommissionens opfattelse af, hvornår mærkbarhedsbetingelsen er opfyldt.⁶²

I den gældende Bagatelmeddelelse, som er fra 2001, er grænsen hævet til 10 % for horisontale aftaler og 15 % for vertikale.⁶³ Denne praksis forudsætter, at der afgrænses et relevant marked, og at styrken i dette marked fastlægges med henblik på at afgøre, om markedsandelen er så ubetydelig, at der ikke

⁵⁶ Kommissionens Meddelelse om retningslinjer for anvendelsen af art. 81, stk. 3 [art. 101, stk. 3], EUT 2004/C 101/08, punkt 17ff.

⁵⁷ Ibid., punkt 14.

⁵⁸ Heide-Jørgensen m.fl.: Konkurrenceretten i EU, s. 119.

⁵⁹ Forenede sager C-56/64 og C-58/64, *Consten og Grundig* af 13. juli 1966.

⁶⁰ C-5-59 *Voelk* af 9. juli 1969.

⁶¹ C-19/77 *Miller International Schallplatten GmbH* af 1. februar 1978.

⁶² Kommissionens Meddelelse om aftaler af ringe betydning, der ikke indebærer en mærkbar begrænsning af konkurrencen i henhold til art. 81, stk. 1 EF [art. 101, stk. 1 TEUF]. 2001/C 368/07. Kommissionen sendte i juli 2013 et udkast til ny bagatelmeddelelse i offentlig høring. Der tilsigtes ingen materielle ændringer, men den seneste praksis fra Unionsdomstolene, især præmisserne i C-226/11 *Expedia* af 13. december 2012, søges inkorporeret.

⁶³ Ibid., pkt. 7.

er tale om en mærkbar vinding på det relevante marked.⁶⁴ Grænsen er dog ikke absolut og her som i andre sammenhænge skal den omtvistede aftale bedømmes i den retlige og økonomiske kontekst, hvori den indgår, hvorfor en aftale godt kan findes at påvirke samhandlen mellem medlemsstaterne mærkbart, selvom der er tale om meget små markedsandele.⁶⁵ Tilsvarende kan det ikke uden videre antages, at en aftale mærkbart påvirker konkurrencen, blot fordi markedsandelen er af en vis størrelse.⁶⁶ Bagatelmeddelelsen er en meddelelse om, hvorledes Kommissionen vil fortolke reglerne, og den er ikke bindende for nationale domstole eller Unionsdomstolens fortolkning af mærkbarhedskravet i art. 101, stk. 1.⁶⁷ Kommissionen vil dog ikke, hverken på anmodning eller eget initiativ, indlede procedure i sager omfattet af meddelelsen.⁶⁸

2.5 Vertikale og horisontale aftaler

Konkurrenceretten sondrer mellem vertikale og horisontale aftaler, på trods af at ingen af disse begreber findes direkte i art. 101. Mens horisontale aftaler indgås mellem virksomheder på samme omsætningsniveau, indgås vertikale aftale mellem virksomheder på forskellige niveau i omsætningen. Et eksempel på en horisontal aftale er en aftale mellem to producenter, og et eksempel på en vertikal aftale er en aftale mellem en producent og en distributør. Sondringen mellem de to former for aftaler er vigtig i praksis, idet konkurrenceretten vurderer horisontale og vertikale aftaler forskelligt, da de to former for aftaler medfører forskellige risici for konkurrencebegrænsning.⁶⁹ Der har traditionelt været en mere lempelig tilgang til de vertikale aftaler end de horisontale aftaler, der typisk er blevet bedømt hårdere som værende mere skadelige for konkurrencen.⁷⁰

3 Konkurrencerettens anvendelse på sport

I forlængelse af de ovenfor anførte bemærkninger om EU Konkurrence-retten grundlæggende principper følger nu en mere specifik vurdering af disse princippers anvendelighed på forhold inden for sportsområdet.

Traktatens konkurrenceregler blev udfærdiget med henblik på mere regulære erhverv og brancher end sport, hvorfor det ikke på forhånd er givet, hvorledes art. 101 skal anvendes over for aftaler og vedtagelser inden for området.⁷¹ Konkurrenceretten er sædvanligvis skeptisk over for horisontale aftaler og samarbejder mellem markedskonkurrenter, som inden for sportsområdet er

⁶⁴ Heide-Jørgensen m.fl.: Konkurrenceretten i EU, s. 145.

⁶⁵ Se til eksempel Forenede sager C-100 og C-103/80 Pioneer af 7. juni 1983.

⁶⁶ T-374/94 European Night Services af 15. september 1998, præmis 102; T-7/93 Langnese-Iglo GmbH af 8. juni 1995, præmis 98.

⁶⁷ Bagatelmeddelelsens pkt. 6.

⁶⁸ Ibid, pkt. 4.

⁶⁹ Iversen m.fl.: Regulering af konkurrence i EU, s. 70.

⁷⁰ Heide-Jørgensen m.fl.: Konkurrenceretten i EU, s. 116.

⁷¹ Lewis og Taylor: Sport: Law and Practice, s. 346.

ganske udbredte. En vis grad af samarbejde mellem konkurrerende parter vil således ofte være påkrævet for at skabe selve sportsproduktet, eksempelvis konkurrence internt i en liga. Samarbejde kan ligeledes være en nødvendighed for at sikre vigtige forhold inden for sporten, såsom dopingreglementer, med henblik på at bevare en grundlæggende opfattelse af, at konkurrencen er fair.⁷² Herudover er økonomisk omfordeling mellem stærke og svage parter i et vist omfang hensigtsmæssig for at opretholde usikkerhed, og dermed spænding, om resultaterne. Disse betragtninger gælder imidlertid ikke for alle former for samarbejde inden for sportsområdet. Nogle aftaler, eksempelvis fælles markedsføring af medierettigheder, er hovedsagelig af økonomisk karakter og således ikke direkte tilknyttet organiseringen af selve sportskonkurrencen.

En yderligere udfordring for vurderingen af samspillet mellem konkurrencereglerne og sport, er som tidligere nævnt det faktum, at sportsområdet i EU består af to dimensioner: På den ene side udgør sportsaktiviteter en socialt integrerende og kulturel rolle inden for EU, som man bør søge at bevare, og som konkurrencereglerne i teorien ikke bør anvendes på. På den anden side finder konkurrencereglerne utvivlsomt anvendelse på en række større økonomiske aktiviteter, som udspringer direkte af sporten.⁷³

3.1 Relevant praksis

For at få det fulde overblik over retsstillingen og udviklingen mellem sport og konkurrenceret er det nødvendigt at undersøge den retlige udvikling. På trods af, at *Wouters*-dommen ikke omhandler sport, er Domstolens betragtninger i dommen vigtige og anvendelige for den konkurrenceretlige vurdering. Som tidligere nævnt, var 2006 første gang, at Unionens domsmyndigheder behandlede konkurrenceretlige spørgsmål over for sport. Alle sager inden for sportsområdet indtil da vedrørte andre traktatbestemmelser end art. 101 og 102, herunder særligt den frie bevægelighed for arbejdskraft og tjenesteydelser. Disse sager fortæller dog stadig noget om udviklingen inden for sportsrelaterede sager, hvorfor de vigtigste er medtaget under næste afsnit.

3.1.1 Walrave

Indtil 1974 var der ikke klarhed over, hvorvidt området var underlagt EU-retten, eller om sportsområdet var en art autonomi uden for Traktatens rækkevidde. *Walrave*-dommen var således første gang, at EU-Domstolen udtalte sig om sport.

Sagen omhandlede to hollandske statsborgere, Walrave og Koch, der arbejdede som ”pacere” på motorcykler i cykelløb på bane. Pacerne ’trak’ cykelrytterne efter sig i deres slipstrøm, og Walrave og Koch deltog blandt andet i verdensmesterskaberne, hvis reglement var fastsat af Union Cycliste International (herefter UCI). Reglementet indeholdt en bestemmelse om, at paceren

⁷² Julian: *From Rio to Meca*, s. 52.

⁷³ Halgreen: *European Sports Law*, s. 79.

skulle være af samme nationalitet som rytteren. Walrave og Koch anså bestemmelsen for at være udtryk for en forskelsbehandling på baggrund af nationalitet, og således stridende mod Rom-traktaten, i det omfang den forhindrede en pacer fra én medlemsstat i at arbejde for en rytter fra en anden medlemsstat. Walrave og Koch stævnedes på denne baggrund UCI, det hollandske cykelforbund samt de spanske arrangører af verdensmesterskabet i 1973. Den pågældende byret var usikker på den konkrete fortolkning af EU-retten, og forelagde således præjudicielle spørgsmål for EU Domstolen. Spørgsmålene gik i det væsentligste på arbejdskraftens fri bevægelighed, og om disse regler skulle forstås således, at bestemmelsen i UCI's reglement, hvorefter paceren skulle være af samme nationalitet som rytteren, stred mod de nævnte bestemmelser. Domstolen udformede en central vending, som siden er blevet gentaget i retspraksis:

”Sportsudøvelse hører i betragtning af Fællesskabets målsætning alene under fællesskabsretten, for så vidt den er en økonomisk virksomhed i den i traktatens artikel 2 forudsatte betydning;”⁷⁴

Videre anførtes det, at når en sådan virksomhed havde karakter af en lønnet arbejds- eller tjenesteydelse, faldt den, alt efter hvilket tilfælde det drejede sig om, specielt ind under traktatens bestemmelser om arbejdskraftens frie bevægelighed og den frie udveksling af tjenesteydelser.⁷⁵ Forbuddet mod forskelsbehandling angik ikke sammensætningen af sportshold, navnlig nationale sportshold, da sammensætningen af sådanne hold alene angik sporten og således ikke økonomisk virksomhed. En sådan begrænsning skulle dog indskrænkes til, hvad formålet krævede.⁷⁶ Domstolen udtalte herefter, at det var op til den nationale domstol at vurdere den virksomhed der forelå i den konkrete sag, samt at afgøre om paceren og rytteren udgjorde et hold.

Det næste spørgsmål gik på, om bestemmelserne i et reglement udstedt af et internationalt sportsforbund kunne anses for stridende mod traktaten.⁷⁷ Art. 7, 48 og 59 EF [art. 18, 45 og 56 TEUF] indeholdt et fælles forbud mod al forskelsbehandling, der udøvedes på grundlag af nationalitet.⁷⁸ Bestemmelserne gjaldt for regler, hvis formål var at give kollektive bestemmelser for lønarbejde og tjenesteydelser.⁷⁹ En national dommer var derfor berettiget til at tage disse bestemmelser i betragtning, når han skulle bedømme gyldigheden eller virkningerne af en bestemmelse, som var indføjet i en sportsorganisations reglement.⁸⁰

⁷⁴ C-36/74 Walrave, præmis 4.

⁷⁵ Ibid., præmis 5.

⁷⁶ Ibid., præmis 8.

⁷⁷ Ibid., præmis 14.

⁷⁸ Ibid., præmis 16.

⁷⁹ Ibid., præmis 17.

⁸⁰ Ibid., præmis 25.

Med *Walrave* blev det første gang slået fast, at EU-retten omfattede hel- eller halvprofessionel sport. Domstolen åbnede samtidig op for, at spørgsmål af rent sportslig karakter, som ikke havde noget at gøre med økonomisk virksomhed, faldt udenfor. Det blev ikke nærmere påpeget, hvad som kendetegnede sådanne rent sportslige spørgsmål, men det kan udledes af dommen, at der skulle skelnes mellem regler, som var forbundne med den professionelle idræts økonomiske aspekter, og regler, som var forbundne med selve sportsaktiviteten eller udøvelsen.⁸¹

3.1.2 *Donà*

Betragtningerne fra *Walrave* blev bekræftet to år senere i sagen mellem Mantero, forhenværende formand for den italienske fodboldklub ”Rovigo fodboldklub”, og talentspejderen Donà. Mantero havde bedt Donà, om at finde en fodboldspiller, som var villig til at spille på Rovigo’s hold. Donà indrykkede efterfølgende en annonce herom i en belgisk sportsavis, men Mantero nægtede at tage de indkomne tilbud fra de belgiske spillere i betragtning. Ligeledes nægtede Mantero at godtgøre Donà for udgifterne til annoncen, hvorfor Donà stævnedes Mantero.⁸²

Mantero påberåbte sig nogle bestemmelser i den italienske fodboldsammenslutnings grundlæggende reglement. Ifølge disse bestemmelser var det kun sammenslutningens medlemmer, som kunne deltage i kampe, men medlemskabet var i princippet kun åbent for italienske spillere. Mantero kunne derfor ikke benytte sig af belgiske spillere. Donà mente, at reglementets bestemmelser var ugyldige, fordi de stred mod forbuddet mod forskelsbehandling på grund af nationalitet, arbejdskraftens frie bevægelighed, og den frie udveksling af tjenesteydelser.⁸³

Den italienske domstol, ved hvilken Mantero var stævnet, spurgte Domstolen til råds vedrørende fortolkningen af de relevante traktatbestemmelser. De to første spørgsmål gik på, om alle statsborgere i Unionens medlemslande havde ret til at præstere en ydelse hvor som helst i Unionen, og, mere specifikt, om også fodboldspillere havde denne ret, når deres ydelser var af erhvervsmæssig art. I det tredje spørgsmål bad den italienske domsmyndighed om en vurdering fra Domstolen om, hvorvidt ovennævnte ret ligeledes kunne påberåbes til støtte for, at regler udstedt af en sportssammenslutning, der er kompetent til at udstede regler for fodboldspil på en medlemsstats territorium, ikke skal finde anvendelse, hvis de strider mod traktaten.⁸⁴

Domstolen gentog sin sætning fra *Walrave*, hvorefter sportsudøvelse i betragtning af Fællesskabets mål henhørte under fællesskabsretten, for så vidt

⁸¹ Lindholm: Alla idrottsliga regler måste vara förenliga med EG-rätten, s. 35, sp. 1.

⁸² C-13/76 *Donà*, s. 2.

⁸³ *Ibid.*, præmis 2.

⁸⁴ *Ibid.*, præmis 2-3.

der var tale om økonomisk virksomhed.⁸⁵ Da hel- eller halv-professionelle fodboldspillere udførte et lønnet arbejde eller præsterede en tjenesteydelse mod vederlag, var der tale om en sådan økonomisk virksomhed.⁸⁶ Når spillerne var statsborgere i en medlemsstat, kunne de i alle øvrige medlemsstater støtte krav på fællesskabsreglerne om personers og tjenesteydelsers frie bevægelighed.⁸⁷

Domstolen bemærkede samtidig, at der godt kunne reguleres i forhold til udenlandske spillere af ikke-økonomiske grunde som udelukkende vedrørte sporten som sådan, fx landskampe.⁸⁸ Sådanne indskrænkninger måtte dog begrænses til, hvad formålet krævede.⁸⁹

Domstolen slog således fast, at EU-retten ikke forbød regler, der ”*undtager udenlandske spillere fra at deltage i visse kampe af grunde, som ikke er af økonomisk natur, og som bunder i disse kampes særlige karakter og indhold og derfor udelukkende knytter sig til sporten som sådan, fx ved landskampe*”.

Det relevante spørgsmål var således efter Donà, om den sportslige regel var motiveret af grunde som ”*udelukkende knytter sig til sporten som sådan*”. Samtidig opstillede Domstolen, på linje med anden EU-retlig praksis et krav om, at reglen skulle være tæt forbundet med formålet og ikke gå udover, hvad der var nødvendigt for at opnå dette.⁹⁰

3.1.3 *Bosman*

Der skulle gå næsten tyve år inden der i 1995 igen kom en central dom på sportsområdet. *Bosman* var skelsættende for forholdet mellem sport og Unionsens retsregler, i dette tilfælde arbejdskraftens frie bevægelighed. Selvom Domstolen undlod at kommentere på de konkurrenceretlige aspekter, er *Bosman* stadig særdeles relevant for denne afhandling.⁹¹ Generaladvokat Lenz omtalte i øvrigt konkurrencereglerne ganske indgående i sin forslag til afgørelse.⁹²

Den belgiske professionelle fodboldspiller, Jean Marc Bosman, havde siden 1988 spillet for den belgiske klub RCL i henhold til en kontrakt, som udløb i sommeren 1990.⁹³ RCL tilbød Bosman en ny kontrakt, som Bosman afslog. Ifølge de dagældende regler for det belgiske fodboldforbund, skulle der i en sådan situation betales en såkaldt ’træningsgodtgørelse’ til den afstående klub,

⁸⁵ Ibid., præmis 2.

⁸⁶ Ibid., præmis 12.

⁸⁷ Ibid., præmis 13.

⁸⁸ Ibid., præmis 14.

⁸⁹ Ibid., præmis 15.

⁹⁰ Johan Lindholm: Alla idrottsliga regler måste vara förenliga med EG-rätten, s. 35, sp. 2.

⁹¹ C-415/93 *Bosman*, præmis 138.

⁹² Generaladvokat Lenz’ forslag til afgørelse i C-415/93 *Bosman*, præmis 253-286.

⁹³ C-415/93 *Bosman*, præmis 28.

RCL, i tilfælde af, at en anden klub ønskede at skrive kontrakt med spilleren.⁹⁴ Bosman indgik efter kontraktudløbet en kontrakt med den franske klub, Dunkerque, der, som en del af aftalen, betalte en godtgørelse til Bosman samt et beløb til RCL. De to kontrakter var betinget af, at det belgiske fodboldforbunds transfercertifikat fremsendtes til det franske fodboldforbund inden sæsonens første turneringskramp. Da RCL betvivlede Dunkerques betalingsdygtighed, undlod RCL at anmode det belgiske forbund om at fremsende transfercertifikatet, hvorfor de to kontrakter faldt bort, og Bosman var klubløs og afskåret fra at spille i hele den kommende sæson.

Bosman stævnedes RCL, og en senere appeldomstol besluttede at forelægge spørgsmål til præjudiciel afgørelse ved Domstolen. Det første spørgsmål var, om art. 48 EF [art. 45 TEUF] fandt anvendelse på de regler, som sportsforbundene havde fastsat, hvorefter en professionel fodboldspiller, der var statsborger i en medlemsstat, ved udløbet af den kontrakt, der bandt ham til en klub, kun kunne ansættes af en klub i en anden medlemsstat, såfremt sidstnævnte klub betalte den førstnævnte klub en transfersum eller en trænings- eller udviklingsgodtgørelse.⁹⁵

Domstolen bemærkede indledningsvist, at sportsudøvelse henhørte under fællesskabsretten, for så vidt der var tale om økonomisk virksomhed, hvilket var tilfældet for hel- eller halvprofessionelle fodboldspilleres virksomhed, idet de udførte lønnet arbejde eller præsterede tjenesteydelser mod vederlag.⁹⁶

Med hensyn til vanskeligheden ved at sondre mellem fodboldsportens økonomiske og sportslige sider jf. *Donà*, præmis 14-15, udtaltes det, at fællesskabsbestemmelserne vedrørende personers og tjenesteydelsers frie bevægelighed ikke stod i vejen for en regulering eller praksis begrundet i ikke-økonomiske hensyn som følge af visse kampes særlige karakter og rammer. En sådan indskrænkning i de omhandlede bestemmelseres anvendelsesområde måtte dog begrænses til, hvad formålet tilsagde.

Domstolen fastslog, at traktatens art. 48 EF [art. 48 TEUF] fandt anvendelse på regler fastsat af sportsforbund, og som indeholdt betingelserne for udøvelse af professionelle sportsfolks lønnede virksomhed.⁹⁷ Domstolen fandt videre, at de dagældende transferregler risikerede at begrænse den frie bevægelighed for de spillere, som ønskede at udøve beskæftigelse i en anden medlemsstat, idet de forhindrede dem i eller fik dem til at opgive at forlade deres klubber også efter udløbet af kontrakterne.⁹⁸ Således var det en hindring for arbejdskraftens frie bevægelighed, når transferreglerne bestemte, at en professionel fodboldspiller kun kunne udøve virksomhed i en ny klub i en anden medlemsstat, så-

⁹⁴ Ibid., præmis 8.

⁹⁵ Ibid., præmis 68.

⁹⁶ Ibid., præmis 73; C-13/76 *Dona*, præmis 12.

⁹⁷ Ibid., præmis 87.

⁹⁸ Ibid., præmis 99.

fremt den nye klub havde betalt den tidligere klub en transfersum, hvis størrelse var aftalt mellem de to klubber eller fastsat i sportsforbundenes regler.⁹⁹

Det andet spørgsmål i *Bosman* omhandlede, om art. 48 [art. 45 TEUF] var til hinder for anvendelse af regler fastsat af sportsforbund, hvorefter fodboldklubberne kun kunne benytte et begrænset antal udenlandske unionsborgere som spillere. Domstolen slog fast, at sådanne regler som udgangspunkt var i strid med art. 48 [art. 45 TEUF]¹⁰⁰, og der fandtes ikke omstændigheder, der kunne retfærdiggøre sådanne regler.

Bosman var første gang, at en regel inden for sportsområdet måtte ændres, idet Domstolen ikke fandt, at den omstridte regel var begrundet i "rent sportslige hensyn".¹⁰¹ Det centrale var, at transferreglerne direkte regulerede spillernes adgang til arbejdsmarkedet i de øvrige medlemsstater, og at de derfor udgjorde en hindring for arbejdskraftens frie bevægelighed.¹⁰² Det ville have forholdt sig anderledes, hvis reglerne forfulgte et legitimt mål foreneligt med traktaten og begrundet i tvingende almene hensyn. Reglerne skulle derudover have været egnet til at sikre gennemførelsen af det pågældende mål, og ikke gå ud over, hvad formålet tilsagde.¹⁰³

Bosman rystede den samlede fodboldverden, og mange mener, at afgangen er den direkte årsag til den gældsspiral, som mange professionelle klubber i dag sidder fast i, idet *Bosman* var den katalysator, som for alvor satte gang i handlen med spillere på tværs af medlemsstaternes grænser.¹⁰⁴ Transfersystemet blev efterfølgende ændret på en måde, der har øget uligheden mellem store og små klubber. *Bosman* liberaliserede spillermobiliteten, således at spillere frit kunne jage personlig økonomisk succes, hvilket dannede grundlag for de seneste års kraftige lønstigninger.¹⁰⁵

3.1.4 *Deliège og Lehtonen*

At der stadig eksisterede en bagdør for "rent sportslige regler", bekræftedes imidlertid i 2000 i dommen *Deliège*, hvor Domstolen fulgte en systematik og analyse, som lagde sig tæt op af den i *Walrave* anvendte.¹⁰⁶ Samme år behandlede Domstolen også *Lehtonen*, hvor det blev overladt til den nationale dom-

⁹⁹ Ibid., præmis 100.

¹⁰⁰ Ibid., præmis 115-120.

¹⁰¹ Johan Lindholm: Alla idrottsliga regler måste vara förenliga med EG-rätten, s. 35, sp. 3.

¹⁰² Ibid., præmis 103.

¹⁰³ Ibid., præmis 104.

¹⁰⁴ Schiera: Balancing Act, s. 718.

¹⁰⁵ Camatsos: European Sports, the Transfer System and Competition Law, s. 173-178.

¹⁰⁶ C-51/96 *Deliège*.

stol at afgøre, om en anfægtet særbehandling var berettiget grundet objektive hensyn, som udelukkende berører sporten som sådan.¹⁰⁷

3.1.5 *Wouters*

Som tidligere nævnt omhandlede *Wouters* ikke en tvist inden for sportsområdet, men den systematik, som Domstolen anvendte, er særdeles relevant for sportsområdet, idet Domstolen i *Meca-Medina* gentog *Wouters*-doktrinen.

Sagen udsprang af en hollandsk lov, som forbød advokater i at udøve advokatvirksomhed i integrerede samarbejder med revisorer. I medfør af loven havde et repræsentantskab vedtaget en samarbejdsordning, hvorefter en advokat kun måtte indgå i samarbejdsforhold med personer, der havde udøvelse af juridisk virksomhed som hovedformål.¹⁰⁸

J.C.J. *Wouters* var advokat ved retten i Amsterdam og blev i '91 optaget som partner i selskabet *Arthur Andersen & Co. Belastingadviseurs* (skatterådgivere). I '94 meddelte *Wouters* tilsynsnævnet for advokat-kredsen i Rotterdam, at han nu ønskede at blive registreret ved retten i denne by og udøve virksomhed under navnet "*Arthur Andersen & Co., advocaten en belastingadviseurs*". Tilsynsnævnet fandt, at partnerne i selskabet indgik i et samarbejdsforhold med partnerne i "*Arthur Andersen & Co. Accountants*", dvs. medlemmer af revisorerhvervet, som var omfattet af vedtægten om samarbejdsforhold. *Wouters* havde dermed, efter tilsynsnævnets opfattelse, tilsidesat samarbejdsordningen. *Wouters* og hans firma klagede til advokatrådet, som afviste klagen.

Som følge heraf anlagde *Wouters* sag an ved distriktsretten i Amsterdam og gjorde gældende, at advokatrådets afgørelser var uforenelige med Traktatens bestemmelser om konkurrence, etableringsret og den frie udveksling af tjenesteydelser.¹⁰⁹ Distriktsretten afviste sagen, idet advokatsamfundet ikke kunne anses for en sammenslutning af virksomheder under art. 85 EF [art. 101 TEUF], eller en virksomhed eller en gruppe af virksomheder, der indtager en dominerende stilling i henhold til art. 86 EF [art. 102 TEUF]. Retten vurderede, at forbuddet mod samarbejde mellem advokater og revisorer var begrundet i tvingende almene hensyn og ikke var urimeligt restriktivt, idet hensynet var at sikre at advokater, der ydede juridisk bistand, handlede uafhængigt og i overensstemmelse med klientens interesser.¹¹⁰

Det første spørgsmål for Domstolen var, om et samarbejde mellem advokater og udøvere af andre liberale erhverv, som dem der var fastsat i samarbejdsordningen, og som var udstedt af et organ som det nederlandske advokatsam-

¹⁰⁷ C-176/96 *Lehtonen*; Johan Lindholm: Alla idrottsliga regler måste vara förenliga med EG-rätten, s. 36, sp. 1.

¹⁰⁸ C-309/99 *Wouters* af 19. februar 2002, præmis 16-17.

¹⁰⁹ *Ibid.*, præmis 30.

¹¹⁰ *Ibid.*, præmis 31-34.

fund, skulle anses for at være en vedtagelse inden for en sammenslutning af virksomheder i art. 85, stk. 1's [art. 101, stk. 1 TEUF] forstand.

Efter fast praksis omfattede begrebet "virksomhed" enhver enhed, som udøvede økonomisk virksomhed, uanset denne enheds retlige status og dens finansieringsområde.¹¹¹ "Økonomisk virksomhed" var enhver form for virksomhed, der bestod i at udbyde varer og tjenesteydelser på et givent marked.¹¹² Herefter måtte advokater anses for at udøve økonomisk virksomhed og dermed være omfattet af art. 85 og 86 EF [art. 101 og 102 TEUF].

Det andet spørgsmål var, om bestemmelser, som den i samarbejdsordningen, havde til formål eller til følge at begrænse konkurrencen inden for fællesmarkedet og påvirke handlen mellem medlemsstaterne.¹¹³

Domstolen svarede bekræftende, idet forbuddet havde en negativ indvirkning på konkurrencen og kunne påvirke samhandlen inden for Fællesskabet.¹¹⁴ Ydermere vurderede Domstolen, at et samarbejde mellem revisorer og advokater ville have en positiv virkning, da de to erhverv på mange måder kunne supplere hinanden, og at der generelt ikke var momenter, der talte imod et sådant arrangement. Et forbud som det i samarbejdsordningen, udgjorde derfor en begrænsning af produktionen og den tekniske udvikling i henhold til traktatens art. 85, stk. 1, litra b EF [art. 101, stk. 1, litra b TEUF].¹¹⁵

Herefter undersøgte Domstolen, bemærkelsesværdigt, om der fandtes en fritagelsesmulighed for den konkurrencebegrænsende aftale. Domstolen udtalte først, at revisionsmarkedet var kendetegnet ved en så høj grad af koncentration, at de dominerende virksomheder almindeligvis betegnedes som "the big five". Imidlertid kunne det forbud mod interessekonflikter som advokaterne var underlagt i samtlige medlemsstater udgøre en strukturel hindring for, at der skete en stærk koncentration af antallet af advokatkontorer, og kunne følgelig reducere advokaternes mulighed for at drage nytte af stordriftsfordele eller indgå strukturelle samarbejder med erhvervsgrupper præget af en stærk koncentration¹¹⁶. Derfor ville en ubegrænset tilladelse til, at advokaterhvervet indgik i integrerede samarbejder med en erhvervs-gruppe præget af så stor koncentration som revisorerne, generelt kunne begrænse graden af konkurrence på markedet for juridiske tjenesteydelser, da kun et mindre antal virksomheder ville kunne gøre sig gældende på markedet¹¹⁷. Domstolen vurderede herved, at advokaterhvervets udprægede decentrale karakter var snævert forbundet med visse af dets grundlæggende karakteristika, såsom uafhængighed

¹¹¹ Ibid., præmis 46.

¹¹² Ibid., præmis 47.

¹¹³ Ibid., præmis 73.

¹¹⁴ Ibid., præmis 86.

¹¹⁵ Ibid., præmis 90.

¹¹⁶ Ibid., præmis 91-92.

¹¹⁷ Ibid., præmis 93.

m.v. Domstolen gjorde dog klart, at hvis der gennem mindre vidtgående foranstaltninger end nationale regler, som dem der var fastsat i samarbejdsordningen, kunne opnås en tilstrækkelig grad af konkurrence på markedet for juridiske tjenesteydelser, ville sådanne regler begrænse konkurrencen.

Domstolen præciserede videre, at det ikke var alle aftaler, som begrænsede parternes handlefrihed, der var omfattet af art. 85, stk. 1 EF [art. 101, stk. 1 TEUF] og udtalte centralt: ”Ved anvendelsen af [art. 101, stk. 1 TEUF] på en konkret sag, skal det [...] først tages i betragtning, i hvilken overordnet sammenhæng den pågældende virksomhedssammenslutnings vedtagelse indgår og har virkninger, og herunder særligt, hvilke mål der søges nået med vedtagelsen.”¹¹⁸

Målene for forbuddet i samarbejdsordningen var, at sikre organisations-tilknytning, kvalifikationer, faglig etik, kontrol og ansvar, som gav de endelige forbrugere af juridiske tjenesteydelser den nødvendige garanti for advokatensandel og erfaring og for en ordnet retspleje. Domstolen undersøgte, om de konkurrencebegrænsende virkninger, som opfyldelsen af de nævnte mål medfører, var uadskilleligt forbundne hermed og konkluderede, at samarbejdsordningens bestemmelser med rette kunne anses for at være nødvendige til sikring af, at advokaterhvervet udøvedes korrekt i henhold til den lovgivning, som erhvervet var underlagt i den pågældende medlemsstat.¹¹⁹ Nationale bestemmelser som dem i samarbejdsordningen, udstedt af et organ som det nederlandske advokatsamfund, var således ikke i strid med art. 85, stk. 1 EF [art. 101, stk. 1 TEUF], idet dette organ med rette kunne anse de nævnte bestemmelser for at være nødvendige til sikring af, at advokaterhvervet udøvedes korrekt i henhold til den ordning, som erhvervet var underlagt i den pågældende medlemsstat, på trods af de konkurrencebegrænsende virkninger, som var uadskilleligt forbundne med bestemmelserne.¹²⁰ Domstolen vurderede derfor, at den anfægtede konkurrencebegrænsning kunne retfærdiggøres uden derved at nævne den traktatfæstede undtagelse i art. 101, stk. 3.

Domstolen slog med *Wouters* fast, at konkurrencebegrænsende aftaler ikke er en objektiv størrelse. Der bør foretages en case-by-case-vurdering i forhold til de bagvedliggende hensyn, interesser og formål. Herudover skal det undersøges, om reglerne er forholdsmæssige og egnede til at nå deres mål. Denne fremgangsmåde kan minde om den rule of reason-vurdering, der foretages inden for restriktioner af de frie bevægeligheder.¹²¹

¹¹⁸ Ibid., præmis 97.

¹¹⁹ Ibid., præmis 107.

¹²⁰ Ibid., præmis 110.

¹²¹ Se til eksempel C-55/94 Gebhard af 30. november 1995, præmis 37.

3.1.6 *Meca-Medina*

Dette var første gang, at Domstolen udtalte sig direkte om forholdet mellem konkurrenceret og sport. Domstolen behandlede en appel af Rettens dom, hvori Retten havde frifundet Kommissionen for to appellanter påstand om annullation af Kommissionens beslutning af 1. august 2002 om afvisning af en klage over for IOC.¹²² De to appellanter, David Meca-Medina og Igor Majcen, var begge professionelle kroatiske langdistancesvømmere og havde indgivet klage til Kommissionen, da de mente, at visse regler vedtaget af IOC og iværksat af den internationale svømmeunion "FINA", samt visse dele af den praksis der udøvedes vedrørende dopingkontrol, var i strid med EU's konkurrenceregler.

Ved verdensmesterskaberne i 1999, hvor Meca-Medina og Majcen henholdsvis nummer et og to, var de begge efterfølgende blevet testet positive for dopingpræparatet nandrolon. Efterfølgende havde FINA's dopingpanel truffet afgørelse om udelukkelse af de to svømmere for en periode på fire år. Efter at ny forskning i år 2000 havde påvist at nandrolon kunne produceres endogen af den menneskelige krop med en procentsats, der overskred den accepterede tærskelværdi, ved indtagelsen af visse fødevarer, såsom kød fra en ikke-kastreret orne, blev udelukkelsen af de to svømmere nedsat til to år.¹²³

Meca-Medina og Majcen indgav i 2001 en klage til Kommissionen over dopingreglementet, idet de mente, at fastsættelsen af en bestemt tærskelværdi udgjorde en samordnet praksis mellem IOC og de 27 af IOC udvalgte laboratorier. Ifølge appellerne kunne tærskelværdien ikke begrundes i videnskabelige fakta og kunne føre til udelukkelse af uskyldige atleter. Anvendelsen af reglerne ville føre til en tilsidesættelse af atleTERS økonomiske frihed, som bl.a. var sikret ved art. 49 [art. 45 TEUF], og til en tilsidesættelse af rettigheder, som atleter kunne påberåbe sig i henhold til art. 81 og 82 [art. 101 og 102 TEUF]. Kommissionen afviste klagen og slog fast, at reglementet faldt uden for anvendelses-området for de fælleskabsretlige konkurrenceregler.

Ved Retten anførte Meca-Medina og Majcen til støtte for annullation af Kommissionens beslutning, at Kommissionen havde anlagt et åbenbart urigtigt skøn med hensyn til de faktiske og retlige omstændigheder, idet den ikke havde anset IOC for at være en virksomhed i art. 81, stk. 1's [art. 101, stk. 1 TEUF] forstand. Følgelig havde Kommissionen ikke anvendt kriterierne fra *Wouters*-dommen korrekt, da den ikke anså det anfægtede antidopingreglement for at være en konkurrencebegrænsning. Retten frifandt Kommissionen, idet den vurderede, at forbuddet mod doping var begrundet i et rent sportslige hensyn og intet havde at gøre med økonomiske hensyn¹²⁴, hvorfor det ikke faldt ind under anvendelsesområdet for art. 81 og 82 EF [art. 101 og 102

¹²² T-313/02 *Meca-Medina*, Retten af 30. september 2004; Gregory: From Rio to Meca.

¹²³ C-519/04 *Meca-Medina*, præmis 3.

¹²⁴ *Ibid.*, præmis 9.

TEUF].¹²⁵ Retten var dermed enig i Kommissionens vurdering af, at *Wouters-dommen* var uanvendelig på grund af det anfægtede dopingreglements rent sportslige karakter: ”den foreliggende sag adskiller sig fra den sag, der lå til grund for *Wouters-dommen*. De regler, der var omtvistet i *Wouters-sagen*, vedrørte en markedsadfærd [...]. Derimod omhandler reglementet i den foreliggende sag en adfærd – doping – som ikke kan sidestilles med en markedsadfærd, uden at sportens særegne karakter herved forvanskes, og de finder anvendelse på en udøvelse, nemlig sportsudøvelse, hvis kerne [...] ikke har noget med økonomiske hensyn at gøre.”¹²⁶ Meca-Medina og Majcen appellerede herefter Rettens dom til Domstolen.

Domstolen understregede indledningsvist at ”i betragtning af Fællesskabets mål henhører sportsudøvelse under fællesskabsretten, for så vidt der er tale om en økonomisk virksomhed i artikel 2 EF’s forstand” (*Walrave, præmis 4, Donà, præmis 12, Bosman, præmis 73, Deliège, præmis 41 og Lehtonen, præmis 32*)”.¹²⁷ Herefter korrigerede Domstolen bemærkelsesværdigt sin egen praksis. Det udtaltes, at Domstolen havde fastslået, at forbud, som var indeholdt i traktatbestemmelserne vedrørende fri bevægelighed, ikke berørte de regler, der udelukkende vedrørte sporten og som sådan ikke havde noget med økonomisk virksomhed at gøre.¹²⁸ Den blotte omstændighed at en regel havde en rent sportslig karakter, udelukkede imidlertid ikke af den grund den person, der udøvede den af reglen regulerede sportsaktivitet, eller den organisation, der havde udstedt reglen, fra traktatens anvendelsesområde.¹²⁹ Domstolen gjorde det således klart, at en regels rent sportslige karakter ikke uden videre afskar atleten fra at udøve de traktatbeskyttede rettigheder vedrørende fri bevægelighed. I de følgende præmisser forkastede Domstolen Rettens dom og udtalte, at ”Retten har gjort sig skyld i en fejlagtig retsanvendelse”.¹³⁰

Herefter gik Domstolen videre til at realitetsbehandle appellanternes påstand vedrørende annullation af den anfægtede Kommissions-beslutning.

Vedrørende Kommissionens og Rettens antagelse af, at det anfægtede dopingreglement ikke udgjorde en konkurrencebegrænsning efter art. 81 [art. 101 TEUF], udtalte Domstolen, at det ikke var muligt abstrakt at vurdere nogle bestemmelsers forenelighed med de fællesskabsretlige konkurrenceregler: ”Alle aftaler mellem virksomheder eller vedtagelser inden for sammenlutninger, som begrænser parternes eller én af parternes handlefrihed, er ikke nødvendigvis omfattet af forbuddet [...]. Når art. 81 [art. 101 TEUF] anvendes, må den overordnede sammenhæng hvori det – angiveligt – konkurren-

¹²⁵ Ibid., præmis 8.

¹²⁶ T-313/02 Meca-Medina, præmis 65.

¹²⁷ C-519/04 Meca-Medina, præmis 22.

¹²⁸ Ibid., præmis 25-26.

¹²⁹ Ibid., præmis 27.

¹³⁰ Ibid., præmis 33.

*cebegrænsende element indgår, først tages i betragtning. Ligeledes må man se på hvilket mål, der søges nået med vedtagelsen. Herefter kan man så undersøge om de konkurrencebegrænsende virkninger, som følger af vedtagelsen, er uadskilleligt forbundne med opfyldelsen af de nævnte mål, jf. Wouters, præmis 91, og om de er forholdsmæssige i relation til disse mål’.*¹³¹

Den konkrete sammenhæng var, at man med antidopingreglementet ønskede at bekæmpe doping og dermed skabe en loyal afvikling af sportskonkurrencer. Dette var begrundet med hensyn til atleternes lige chancer for at konkurrere, deres sundhed, konkurrencernes integritet og sportens etiske værdier. Således udtalte Domstolen, at hvis antidopingreglementet skulle betragtes som en beslutning fra en virksomhedssammenslutning, der begrænsede appellanternes handlefrihed, ville det ikke nødvendigvis udgøre en konkurrencebegrænsning uforenlig med art. 81 [art. 101 TEUF], da det var berettiget på grund af et legitimt formål.¹³²

Resultatet på sagen blev, at Domstolen ophævede dommen afsagt af Retten og frifandt Kommissionen ved en realitetsbehandling, dog med en anden begrundelse end den af Kommissionen anførte. Det er interessant, at Rettens ræsonnement kan siges at ligge på linje med oprindelig EU-praksis, jf. *Walrave* og *Donà*, hvilket gør det så meget desto mere overraskende, at Domstolen i appelsagen forkastede eksistensen af undtagelsen om regler af rent sportslig karakter. Af *Meca-Medina* følger desuden, at selvom en sportslig regel er forenelig med reglerne om fri bevægelighed, kan den stadig være i strid med konkurrencereglerne.¹³³

Konkurrencerettens anvendelse på sportsområdet blev også omtalt i *Piau*, dog her art. 102 TEUF. Sagen omhandlede en fransk spilleragent, der anfægtede FIFA’s regler om licenstildeling til at arbejde som agent.¹³⁴ Retten slog fast, hvilket Domstolen senere stadfæstede, at professionelle idrætsklubber kunne sidestilles med virksomhed, og at FIFA, og dermed lignende internationale sportsorganisationer, var at betragte som en virksomhedssammenslutning i art. 101 og 102’s forstand. Dermed skulle FIFA’s regler være kompatible med EU-Konkurrenceretten. Retten vurderede videre, i modsætning til Kommissionen, at FIFA besad en dominerende stilling på markedet for fodboldagenter, på trods af at FIFA ikke udbød samme tjenester som agenter. Slutteligt blev FIFA dog frifundet, da det ikke fandtes bevist, at de havde misbrugt deres stilling.¹³⁵ Herefter kan mange, og måske de fleste beslutninger som sportsorganisationer udfærdiger, prøves under art. 101 og 102 TEUF.

¹³¹ Ibid., præmis 42.

¹³² Ibid., præmis 45.

¹³³ Ibid., præmis 31.

¹³⁴ T-193/02 Piau af 26. januar 2005; C-171/05 Piau af 23. februar 2006.

¹³⁵ T-193/02 Meca-Medina, præmis 108-117.

I forhold til indeværende afhandling skal det noteres, at Domstolen med *Meca-Medina* klargjorde, at alle vedtagelser mellem sportssammenslutninger er underlagt EU Konkurrenceretten, men at en konkurrence-begrænsende aftale kan fritages med afsæt i *Wouters*-doktrinen. *Meca-Medina* er senere blevet bekræftet af Domstolen i 2008, hvor det udtaltes, at den omstændighed, at en aktivitet har en forbindelse med sport, ikke er til hinder for anvendelsen af traktatens bestemmelser.¹³⁶

3.2 *Meca-Medina* som milepæl

Indtil *Bosman*-dommen i 1995 henlå spørgsmålet om konkurrenceret og sport relativt ubehandlet, men i kølvandet på *Bosman* blev spørgsmålet pludselig relevant.¹³⁷ Kommissionen behandlede efterfølgende en lang række sager, hvori det blev forsøgt at klarlægge retstilstanden på området, men det var først med *Meca-Medina*, at der kom en egentlig besvarelse. Kommissionen havde indtil dette tidspunkt, med støtte i Domstolens udtalelser i dommene *Walrave*, *Donà* og *Deliège*, haft en formodning om, at en generel adskillelse mellem rent sportslige regler og egentlig økonomisk virksomhed ville være den korrekte måde at behandle forholdet mellem sport og konkurrenceret på.¹³⁸ Dermed skulle rent sportslige regler generelt være undtaget konkurrencereglerne.

Således var det overraskende, da Domstolen i *Meca-Medina* kategorisk afviste en sådan systematik efter at både Kommissionen og Retten ved deres behandling af samme sag havde anvendt principperne fra *Walrave*, *Donà* og *Deliège*. Dermed er en generel undtagelse fra konkurrence-reglerne for rent sportslige regler udelukket.¹³⁹ Domstolens systematik i *Meca-Medina* må udgøre rettesnoren for vurderingen af samspillet mellem konkurrenceret og sport i fremtidige sager¹⁴⁰, og den vil derfor også blive anvendt i indeværende afhandling.¹⁴¹

3.2.1 *Meca-Medina*-systematikken

Det må for det første undersøges, om den sportsorganisation, som har vedtaget en bestemt regel, kan betragtes som 'virksomhed' efter art 101, stk. 1 TEUF. En sportsorganisation skal betragtes som en virksomhed for så vidt den udfører økonomisk virksomhed, hvilket kan spænde fra billetsalg, til tv-aftaler, til underskrivelse af kontrakter med nye atleter. En sportsorganisation vil tillige blive anset for en sammenslutning af virksomheder, hvis dets medlemmer

¹³⁶ C-49/07 MOTOE af 1. juli 2008.

¹³⁷ Halgreen: European Sports Law, s. 80.

¹³⁸ C-36/74 Walrave, præmis 8; C-13/76 Donà, præmis 14; C-51/96 Deliège, præmis 43;

¹³⁹ Blackshaw: EC Competition Law and Sport, s. 114; Faull m.fl.: EC Law of Competition, s. 186.

¹⁴⁰ Whish m.fl.: Competition Law, s. 134.

¹⁴¹ Ibid., præmis 30.

udfører økonomisk virksomhed. Hvis der blot er tale om ikke-økonomisk virksomhed vil art. 101-102 ikke finde anvendelse.¹⁴²

Det andet skridt i *Meca-Medina*-metoden er, at vurdere om den anfægtede regel eller vedtagelse har til formål eller til følge at '*hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen*' inden for Unionen. Det skal her erindres, at bestemmelser, som kun har begrænset virkning på konkurrencen ikke er underlagt EU Konkurrenceretten.¹⁴³ Sportssektoren adskiller sig på ét punkt væsentligt fra andre sektorer, idet aktører inden for sportssektoren er afhængige af hinanden for at opnå succes, og derfor ønsker de som udgangspunkt ikke at udelukke eller mindske konkurrencen. Dette vil medføre forudsigelige resultater, hvilket i sidste ende vil føre til færre tilskuere, mindre interesse og dermed indtægtsfald. Et regulært oligopol er således ikke ønskværdigt for de øvrige tilbageværende aktører. Derudover nyder de store klubber, inden for flere sportsgrene, fordel af de talenter, som de mindre klubber fostrer.¹⁴⁴

For at vurdere om en regel hindrer, begrænser eller fordrejer konkurrencen, henviste Domstolen i *Meca-Medina* til de principper som den lagde til grund i *Wouters*. Herefter skal det ved anvendelsen af art. 101, stk. 1 på en konkret sag først tages i betragtning, i hvilken overordnet sammenhæng den pågældende vedtagelse indgår og har virkninger, og herunder særligt, hvilket mål der søges nået ved vedtagelsen. Yderligere skal det undersøges, om de konkurrence-begrænsende virkninger, som opfyldelsen af de nævnte mål medfører, er uadskilleligt forbundne hermed, og at de ikke går videre end formålet tilsiger.¹⁴⁵ Det er i øvrigt bemærkelsesværdigt, at selv samme principper var blevet afvist af Retten ved deres prøvelse i *Meca-Medina*.¹⁴⁶

Som det tredje skridt skal det afgøres, om en bestemt regel '*påvirker handlen mellem medlemsstaterne*'. De fleste europæiske sportsgrene baserer sig på en enstrengt model, hvor en international sammenslutning kontrollerer de nationale forbunds virksomhed, som så til gengæld egenhændigt regulerer konkurrencen inden for deres 'jurisdiktion'. Som konsekvens vil mange sportsregler have internationale implikationer. Det måske mest fremtrædende område for dette er inden for de regler, som regulerer klubbers adgang til at købe og sælge spillere. Dog må det igen holdes for øje, at ikke alle regler vil have international betydning, blot fordi de er vedtaget af en international sammenslutning, hvorfor der må foretages en konkret vurdering i det enkelte tilfælde.¹⁴⁷

¹⁴² Halgreen: *European Sports Law*, s. 80.

¹⁴³ Se hertil Bagatelmeddelelsen.

¹⁴⁴ Parrish: *Sports Law and Policy in the EU*, s. 118.

¹⁴⁵ *Ibid.*, præmis 97 og 109.

¹⁴⁶ T-313/02 *Meca-Medina*, præmis 65.

¹⁴⁷ Parrish: *Sports Law and Policy in the EU* s. 118.

For det fjerde skal der ses på, om en konkurrencebegrænsende aftale inden for sportsområdet kan fritages fra art. 101, stk. 1 TEUF gennem den traktatfæstede undtagelsesbestemmelse i art. 101, stk. 3.

3.2.2 Reaktionen på afgørelsen

Lars Halgreen har om retstilstanden efter 2006 inden for sportsområdet anført, at "[p]erhaps the most important lesson to be learned from the *Meca-Medina* judgments is that from now on it is not possible to pre-determine an exhausted list of sporting rules, which may or may not breach the competition principles embedded in Art. 101 and 102 (TFEU). Any sports rules' compatibility with competition law must be assessed on a case-by-case basis, as the areas covered by sporting rules are much too wide and too diverse as to possibly categorize them beforehand."¹⁴⁸

Sportsorganisationer kan således ikke længere 'gemme' sig bag regler, som kan kategoriseres som af rent sportslig karakter, da sådanne regler skal vurderes særskilt under EU-retten. I både *Bosman*, *Deliège* og *Lehtonen* havde idrætsudøverne hævdet, at EU Konkurrenceretten var anvendelig på sportsområdet, men i ingen af afgørelserne tog Domstolen direkte stilling til spørgsmålet. Med *Meca-Medina* slog Domstolen fast, at hvis en sportsorganisation kan siges at udgøre en økonomisk virksomhed, er den omfattet af EU-retten og dermed også af konkurrencereglerne.

Johan Lindholm lægger sig tæt op af Lars Halgreen, men understreger videre, at det faktum, at alle regler inden for sportsområdet efter *Meca-Medina*, omfattes EU's konkurrenceregler, ikke er ensbetydende med, at de er i strid med disse regler: "När det gäller professionell eller semiprofessionell idrott omfattas alla idrottsliga regler av alla EF-rättens krav. Det innebär dock inte att alla idrottsliga regler bryter mot EG-rätten. Varje idrottslig regel skall prövas för sig mot varje skyldighet enligt EG-rätten och vid en sådan prövning är det möjligt för idrottsverksamheten att, liksom andra ekonomiska verksamheter, försvara reglerna."¹⁴⁹

I anderledes retning er UEFA's ansvarlige for juridiske spørgsmål, Gianni Infantino, der har spillet en central rolle i FFP-reglernes tilblivelse. Han har i en artikel udtrykt sin bekymring for sportsområdet efter *Meca-Medina*: "[...]the net result now seems to be that almost any sports disciplinary measure could potentially be attacked under EU competition law. In effect, the issue becomes a lawyers' playground and a nightmare for sports bodies and administrators." Der er ifølge ham grund til at frygte, at alle sportslige

¹⁴⁸ Halgreen: *European Sports Law*, s. 81, 4. afsn.

¹⁴⁹ Lindholm: *Alla idrottsliga regler måste vara förenliga med EG-rätten*, s. 36, sp. 2.

regler, herunder tillige de, der vedrører boldens størrelse eller formen på målene, vil blive udsat for juridiske angreb i fremtiden.¹⁵⁰

Infantinos skarpe ord, hvis baggrund formentlig nok skal findes i ansættelsesforholdet, forekommer for vidtgående. Mere sagligt vil det være at vurdere retstilstanden på linje med Halgreen eller Lindholm, således at alle regler inden for sportsområdet nu er underlagt en konkurrenceretlig prøvelse, men at der stadig i vidt omfang vil være mulighed for at forsvare konkurrencebegrænsende regler ud fra betragtninger om sportens særlige karakter. Det er her vigtigt at huske på, at Domstolen nåede samme resultat som Kommissionen og Retten i *Meca-Medina*. Vejen derhen var bare en anden.

Efter denne analyse af den nuværende retstilstand vil næste afsnit behandle eventuelle fritagelsesmuligheder for konkurrencebegrænsende aftaler på sportsområdet. Det teoretiske udgangspunkt er efter strukturen i art. 101 TEUF, at aftaler kun kan fritages efter art. 101, stk. 3, men efter praksis kan aftaler fritages allerede efter art. 101, stk. 1 ud fra en vurdering, der kan minde om rule of reason-doktrinen.¹⁵¹

3.3 *Fritagelsesmuligheder for konkurrencebegrænsende aftaler*

Som tidligere beskrevet er der betydelige sammenfald mellem amerikansk antitrustpraksis og Unionens konkurrenceret, og i amerikansk ret findes et forbud mod konkurrencebegrænsende aftaler, som svarer til art. 101, stk. 1. De amerikanske domstole har udviklet to forskellige tests til anvendelsen af dette forbud, der benævnes 'per se' og 'rule of reason'. En per se-anvendelse af konkurrencereglerne medfører, at der udelukkende ses på, hvilken karakter den pågældende aftale har, og det bestemmes så derudfra, hvorvidt der er tale om en overtrædelse af forbuddet. En rule of reason-anvendelse dækker derimod over det forhold, at der ikke kan statuere overtrædelse af konkurrencebegrænsningsforbuddet, inden der er foretaget en afvejning mellem på den ene side aftalens skadelige virkninger, og på den anden side aftalens gavnlige virkninger. Hvis sidstnævnte vejer tungest, vil aftalen eller adfærden ikke være omfattet af konkurrencebegrænsningsforbuddet.¹⁵² Det vil i det følgende blive vurderet om rule of reason-doktrinen er anvendelig på Unionens konkurrenceregler.

3.3.1 *Rule of reason*

Det retlige udgangspunkt må være, at i situationer, hvor lovgiver har fastsat en undtagelse til hovedbestemmelsen, må denne have forrang frem for øvrige ulovbestemte undtagelser. Inden for visse bestemmelser i TEUF, eksempelvis art. 45 om arbejdskraftens frie bevægelighed, findes ikke en lovbestemt und-

¹⁵⁰ Infantino: *Meca-Medina: a step backwards for the European Sports Model and the Specificity of Sport?*, s. 2.

¹⁵¹ C-519/04 *Meca-Medina*, præmis 45.

¹⁵² Iversen m.fl.: *Regulering af konkurrence i EU*, s. 54.

tagelse, og her har Domstolen åbnet op for at retfærdiggøre restriktioner, som ellers hindrer arbejdstageres frie bevægelighed, gennem en art rule of reason-doktrin. Modsætningsvis må det teoretiske udgangspunkt i relation til art. 101 være, at der ikke anvendes rule of reason-vurderinger, idet artiklen er bygget op dels af forbuddet i stk. 1, dels af fritagelsesmuligheden i stk. 3.¹⁵³ Det konstateres ved prøvelsen af stk. 1, om aftalen har konkurrencebegrænsende virkning, og efter stk. 3 vurderes så de positive virkninger af aftalen. Der sker dermed en opsplittning af de to vurderinger, positive over for negative, som ved en rule of reason-prøvelse sker samtidig. Den overordnede teoretiske betragtning er derfor, at stk. 3 vil miste sin værdi, hvis rule of reason-doktrinen anvendes som fritagelse til art. 101, stk. 1.¹⁵⁴

Uanset det terminologiske valg,¹⁵⁵ vil der dog altid i et vist omfang skulle foretages en afvejning i vurderingen under art. 101. Selvom Retten i *Métropole télévision* udtrykkeligt afviste, at der i unionskonkurrenceretten gjaldt en rule of reason,¹⁵⁶ opretholdt Retten samtidig den foreliggende praksis om, at aftaler skal bedømmes i deres økonomiske og retlige kontekst, og udtalte i relation til artikel 101, stk. 3, at vurderingen skulle tage hensyn til aftalens konkurrencefremmende og konkurrencebegrænsende virkninger over for hinanden.¹⁵⁷ Domstolens udtalelse i *Brasserie de Haecht*¹⁵⁸ er desuden interessant. Domstolen blev bedt om at fastslå, hvorvidt der ved bedømmelsen af, om de omtvistede aftaler var forbudt efter daværende art. 85, stk. 1 [art. 101, stk. 1 TEUF] skulle tages hensyn til den økonomiske sammenhæng og til markedet i sin helhed. Domstolen udtalte, at ”*det ville [...] være meningsløst at ramme en aftale, en vedtagelse eller en samordnet praksis på grund af dens følger, såfremt disse skulle isoleres fra det marked, hvorpå de giver sig udslag, og kun kunne undersøges løsrevet fra den helhed af samvirkende eller modvirkende følger, som de er en del af; ved bedømmelsen af, om en aftale rammes af artikel 85, stk. 1 [art. 101, stk. 1], kan aftalen således ikke isoleres fra denne sammenhæng, dvs. fra de faktiske eller retlige omstændigheder, der bevirker, at aftalen hindrer, begrænser eller fordrejer konkurrencen;*” På trods af dommens afsigelsesår må disse betragtninger stadig have en vis værdi, og da en konkurrence-begrænsende aftale således skal anskues i sin samlede kontekst, kan en ren per se-vurdering formentlig ikke tages til indtægt. Det er da også overordnet set tilsvarende overvejelser, som Domstolen senest har gjort sig i *Meca-Medina*-dommen. Her gentages *Wouters*-doktrinen, som i vid udstrækning bygger på en art rule-of-reason-doktrin.¹⁵⁹ *Meca-Medina* omtaler

¹⁵³ T-112/99 *Métropole Télévision* af 18. september 2001, præmis 68-69; T-328/03 O2 af 2. maj 2006, præmis 69.

¹⁵⁴ Iversen m.fl.: *Regulering af konkurrence i EU*, s. 54.

¹⁵⁵ Whish m.fl.: *Competition Law*, s. 136.

¹⁵⁶ Heide-Jørgensen m.fl.: *Konkurrenceretten i EU*, s. 129-131.

¹⁵⁷ T-112/99 *Métropole Télévision*, præmis 77.

¹⁵⁸ C-23/67 *Brasserie de Haecht* af 12. december 1967.

¹⁵⁹ C-519/04 *Meca-Medina*, præmis 42.

imidlertid ikke *Métropole Télévision*, og det kan således være vanskeligt med sikkerhed at sige, om Domstolen med *Wouters* og *Meca-Medina* har taget afstand fra Rettens resultat i *Métropole Télévision*.¹⁶⁰

3.3.2 Fritagelsesmuligheder i art. 101, stk. 3 TEUF

Efter stk. 3 er der mulighed for at opnå individuel fritagelse fra forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler, såfremt fire kumulative betingelser er opfyldt. Der sondres mellem to positive henholdsvis negative betingelser:¹⁶¹ i) aftalen skal bidrage til at styrke effektiviteten i produktionen eller distributionen af varer eller tjenesteydelser mv. eller fremme den tekniske eller økonomiske udvikling, og ii) aftalen skal sikre forbrugerne en rimelig andel af fordelene herved.

I negativ retning må aftalen i) ikke pålægge virksomhederne begrænsninger, som er unødvendige for at nå disse mål, og ii) aftalen må ikke give virksomhederne mulighed for at udelukke konkurrencen for en væsentlig del af de pågældende varer eller tjenesteydelser mv.¹⁶²

Som tidligere nævnt har det været en overordnet udfordring for forholdet mellem konkurrenceret og sport, at Unionens konkurrenceregler er udformet med sigte på mere konforme erhvervsområder. Da Rom-traktaten blev vedtaget i 1958 og man indsatte konkurrencebegrænsningsforbuddet i art. 85, har man sandsynligvis ikke kalkuleret med, at reglerne skulle kunne regulere eksempelvis et dopingreglement vedtaget af en international sportsorganisation. Fritagelsesmuligheden i art. 101, stk. 3 har ikke ændret sig væsentligt siden 1958, foruden ændringer i artikelnummeret. Således kan det være svært at se anvendeligheden af art. 101, stk. 3 på regler inden for sportsområdet, da det er tvivlsomt, om et dopingreglement kan siges, at "*bidrage til at styrke effektiviteten i produktionen eller distributionen af varer eller tjenesteydelser mv. eller fremme den tekniske eller økonomiske udvikling*", samtidig med at det sikrer "*forbrugerne en rimelig andel af fordelene herved*." Det kan ikke afvises, at det er sådanne betragtninger, der har medvirket til at Domstolen i stedet foretog den konkurrenceretlige afvejning i *Meca-Medina* direkte under art. 101, stk. 1. Art. 101, stk. 3 glimrer i øvrigt ved sit fravær i den 23 sider lange dom.

Der er imidlertid ikke, for en praktisk betragtning, samme grund til at sondre så skarpt som tidligere mellem fritagelse efter art. 101, stk. 1 og fritagelse efter art. 101, stk. 3, idet det efter anmeldelsespligtens afskaffelse nu forventes, at virksomhederne ex officio foretager en samlet vurdering af en påtænkt aftales konkurrencemæssige aspekter. Det var oprindeligt Kommissionen, der stod for administrationen af fritagelse af særlige aftaler efter art. 101, stk. 3 efter reglerne i Rådets forordning nr. 17/62 om anvendelsen af bestemmelserne i art.

¹⁶⁰ Heide-Jørgensen m.fl.: Konkurrenceretten i EU, s. 132.

¹⁶¹ Iversen m.fl.: Regulering af konkurrence i EU, s. 60.

¹⁶² Madsen: Markedsret del 1, s. 127.

81 og 82 [art. 101 og 102 TEUF]. Denne rådsforordning udgjorde i mange år hjørnesteinen i Unionens konkurrenceret, men Rådets forordning nr. 1/2003 medførte en væsentlig ændring af administrationen af de EU-konkurrenceretlige regler. Med denne forlod man den oprindelige centraliserede håndhævelse fra forordning nr. 17/62, hvorefter aftaler skulle anmeldes til Kommissionen med henblik på individuel fritagelse, for så vidt de ikke var omfattet af en gruppefritagelse. Med den nye forordning indførtes en decentraliseret anvendelse af konkurrencereglerne, og mens gruppefritagelsessystemet blev bibeholdt, afskaffedes anmeldelsessystemet.¹⁶³ Det er herefter virksomhederne selv, der i første omgang skal vurdere, på baggrund af meddelelser fra Kommissionen, om en aftale opfylder betingelserne i art. 101, stk. 3, og også de nationale konkurrence-myndigheder og de nationale domstole er efter forordningen beføjede, og forpligtede, til at anvende art. 101, stk. 3.¹⁶⁴

Ud fra ovenstående må det antages, at det teoretiske udgangspunkt for fritagelsesmuligheder under art. 101, stk. 1 bør fraviges, når det gælder forholdet mellem konkurrenceret og sport. Den traktatfæstede fritagelse er ikke konstrueret til behandling af sager inden for sportsområdet. Domstolen har gennem *Meca-Medina* anerkendt en art rule of reason-vurdering med afsæt i *Wouters*-doktrinen.¹⁶⁵ Denne må følgelig anses for at være den eneste reelle fritagelsesmulighed for konkurrencebegrænsende aftaler inden for sportens verden.

3.4 Kommissionens Hvidbog om Idræt

Den 11. juli 2007 fremlagde Kommissionen den såkaldte 'Hvidbog om Idræt'.¹⁶⁶ Denne udgør det første dokument, i hvilket Kommissionen behandler idrætsrelaterede spørgsmål i bred forstand.¹⁶⁷ Målet for Hvidbogen var at opstille strategiske mål for idrættens rolle i EU, samt at redegøre for vigtige spørgsmål om EU-rettens anvendelse på idrætsområdet og forelægge yderligere idrætsrelaterede tiltag på et fællesskabsretligt plan.

3.4.1.1 Indhold

Hvidbogen definerer indledningsvist begrebet 'sport', og anvender Europarådets definition: "*enhver organiseret eller ikke-organiseret udøvelse af fysisk aktivitet, der tager sigte på forbedring af den fysiske eller psykiske kondition, udvikling af sociale relationer eller opnåelse af konkurrenceresultater på ethvert niveau*".¹⁶⁸ Det fremgår af Hvidbogen som helhed, at det er vigtigt for Kommissionen, at understrege sportens dobbelte rolle i en social og økonomi kontekst.

¹⁶³ Heide-Jørgensen m.fl.: Konkurrenceretten i EU, s. 69.

¹⁶⁴ *Ibid.*, s. 70.

¹⁶⁵ Whish m.fl.: Competition Law, s. 134.

¹⁶⁶ Kommissionens Hvidbog om Idræt, KOM(2007)391.

¹⁶⁷ Hvidbog, s. 2.

¹⁶⁸ *Ibid.*, s. 2, fodnote 2.

Foruden at berette om sportens rolle i det europæiske samfund, anerkendes det i Hvidbogen, at idræt og sport har en vigtig økonomisk dimension inden for EU. Kommissionen anfører, at ”*idræt er en dynamisk og hurtigt voksende sektor, hvis makroøkonomiske indvirkninger er undervurderet*”, samt at idræt kan bidrage til vækst og beskæftigelse.¹⁶⁹ Kommissionen nævner under henvisning til praksis fra EU’s domsmyndigheder, at aktiviteter på idrætsområdet er underlagt EU-retten. Således anvendes den i praksis fastlagte grundsætning, at sport er omfattet af konkurrenceretten og reglerne for det indre marked, i det omfang, der er tale om økonomisk virksomhed.¹⁷⁰ Under overskriften ’*Idrættens organisering*’ anerkender Kommissionen sportsorganisationernes og de repræsentative strukturers uafhængighed. Ifølge Kommissionen kan de fleste udfordringer inden for sportsområdet tackles ved selvregulering, forudsat at dette sker i overensstemmelse med EU-retten. Over for denne grundlæggende anvendelse af EU-retten på sportsområdet skal sportens særlige kendetegn holdes for øje. ”*I tråd med fast retspraksis vil idrættens særlige kendetegn også fremover blive anerkendt, men dette skal ikke forstås sådan, at det retfærdiggør en generel undtagelse fra anvendelsesområdet for EU-retten*”.¹⁷¹ Gennem disse formuleringer anerkender Kommissionen på den ene side sportens særlige kendetegn, men samtidig understreges det, jf. Domstolen i *Meca-Medina*, at det ikke skal forstås som en generel undtagelse af sportslige regler fra EU-rettens anvendelsesområde.

3.4.1.2 Konkurrenceretten og rent sportslige regler

Hvidbogen sonder mellem organisatorisk sportslige regler, som grundet de legitime mål, der forfølges, sandsynligvis ikke er strid med EU Konkurrenceretten. Dette er dog betinget af, at deres konkurrence-begrænsende virkninger er uadskilleligt forbundne med og står i rimeligt forhold til de forfulgte mål. Herved gøres det igen klart, at alle sportsregler kan underlægges en unionsretlig vurdering. Heroverfor står idrættens reguleringsmæssige aspekter, inden for hvilket område der må foretages en case-by-case vurdering, som det skete i *Meca-Medina*. Kravet om, at der skal foretages en sådan forholdsmæssigheds-vurdering indebærer, at der skal tages hensyn til de særlige forhold i den konkrete sag, jf. også *Wouters*. Det er derfor ikke muligt at fastlægge generelle retningslinjer for konkurrencerettens anvendelse på sportssektoren.¹⁷² Kommissionens udtalelse kan tolkes som pegende i retning af en rule of reason-lignende vurdering, hvilket understøttes af henvisningen til *Meca-Medina*.

I forhold til kapitel III i denne afhandlings specielle fokus på UEFA’s FFP-regler, er det interessant, at Kommissionen anfører, at licensordninger for professionelle klubber på europæisk og nationalt plan skal være forenelige med konkurrencereglerne og reglerne for det indre marked. Sådanne ordninger må

¹⁶⁹ Ibid., s. 10, pkt. 3.

¹⁷⁰ Ibid., s. 13, pkt. 4.1.

¹⁷¹ Ibid.

¹⁷² Ibid., s.14, pkt. 4.1.

ikke række ud over, hvad der er nødvendigt for at forfølge et legitimt mål med hensyn til idrættens organisering og afvikling.¹⁷³ Dermed er der næppe tvivl om, at FFP-reglerne skal undergå en konkurrenceretlig bedømmelse efter art. 101.

3.4.2 *Annex I om EU Konkurrenceret og sport*

Hvidbogen henviser til arbejdsdokumenter fra Kommissionens tjenestegrene og bilagene hertil. *Commission Staff Working Document, Annex I: Sport and EU Competition Rules* redegør ganske specifikt for samspillet mellem de fællesskabsretlige konkurrenceregler og sport. Bilaget giver et overblik over Kommissionens beslutninger og administrativ praksis, samt relevante domme fra Unionens domstole vedrørende anvendelsen af art. 101 og 102 på sportsområdet. Selvom bilaget ikke er juridisk bindende og derfor ikke skal anses som en retningslinje fra Kommissionen, er indholdet stadig relevant, da det giver et indblik i Kommissionens systematikker.

Bilaget nævner en bestemt test, som Kommissionen følger for at vurdere om en bestemt regulering inden for sportsområdet strider mod art. 101 eller 102.¹⁷⁴ Testen udledes af *Meca-Medina* og følger fire trin:

1. trin: *Skal den sportsorganisation, som har vedtaget reglen, betragtes som en "virksomhed" eller en "sammenslutning af virksomheder", jf. ordlyden i art. 101?*

En sportsorganisation skal anses for værende en "virksomhed", for så vidt den udfører økonomisk virksomhed. Til eksempel nævnes salg af transmissionsrettigheder. En sportsorganisation skal anses for værende en "sammenslutning af virksomheder", hvis organisationens medlemmer udfører økonomisk virksomhed. Her er det afgørende om den sport, inden for hvilken medlemmerne agerer, skal anses for en økonomisk virksomhed, og i hvilken udstrækning de enkelte medlemmer udfører økonomisk virksomhed. Art. 101 og 102 finder ikke anvendelse, hvis der er tale om ikke-økonomisk virksomhed.¹⁷⁵

2. trin: *Hindrer den pågældende bestemmelse konkurrencen i art. 101, stk. 1's forstand, eller er der tale om udnyttelse af en dominerende stilling efter art. 102?*

Svaret vil i overensstemmelse med *Wouters*-doktrinen afhænge af følgende momenter: den overordnede sammenhæng, hvori bestemmelsen indgår og har virkninger, og hvilket mål der søges nået med bestemmelsen; hvorvidt den konkurrencebegrænsning, som opfyldelsen af de nævnte mål medfører, er

¹⁷³ Ibid., s. 16, pkt. 4.7.

¹⁷⁴ Annex I: Sport and EU Competition Rules pkt. 2.1.2.

¹⁷⁵ Ibid.

uadskilleligt forbundne hermed,¹⁷⁶ og; hvorvidt de konkurrencebegrænsende virkninger er forholdsmæssige i relation til disse mål.¹⁷⁷

3. trin: *Er handlen mellem medlemsstater påvirket?*

Det er gennem Domstolens praksis fastlagt, hvornår en aftale påvirker handlen mellem medlemsstater. Således skal der være tale om en aftale, der omfatter en medlemsstats hele område, og som ifølge selve sin natur styrker opdelingen i nationale markeder, hvorved den hæmmer den med traktaten tilstræbte økonomiske sammenvoksning.¹⁷⁸

4. trin: *Opfylder den anfægtede ordning undtagelsen i art. 101, stk. 3?*

Som ovenfor gennemgået kan der opnås fritagelse fra art. 101, stk. 1 for en aftale, der bidrager til at forbedre produktionen eller fordelingen af varerne eller til at fremme den tekniske eller økonomiske udvikling, samtidig med at de sikrer forbrugerne en rimelig andel af fordelene herved. Art. 101, stk. 3 er anvendelig i tilfælde, hvor en sportsregels positive effekt vejer tungere end den konkurrencebegrænsede følge, på trods af at bestemmelsen ikke er uadskilleligt forbundet med organiseringen og afviklingen af sportskonkurrencer. En sådan bestemmelse vil derimod ikke kunne undtages fra art. 101, stk. 1 med afsæt i *Wouters*-doktrinen, da kriteriet om den uadskillelige forbindelse ikke er opfyldt. Art. 101, stk. 3 kan derfor tænkes at have et selvstændigt anvendelsesområde i tilfælde, hvor det vurderes, at en sportsregel bidrager til at forbedre produktionen eller fordelingen af varerne eller til at fremme den tekniske eller økonomiske udvikling.

3.5 Art. 165 TEUF

Med vedtagelsen af Lissabon-traktaten i 2009 blev en egentlig sportsrelateret bestemmelse¹⁷⁹ for første gang i Unionens historie indført i retsgrundlaget. Som vist ovenfor er sportsområdet imidlertid indgående blevet behandlet forinden indsættelsen af art. 165. Således har såvel Europa Parlamentet, Kommissionen som medlemslandene selv siden midten af 1980'erne tilstræbt at formulere en fælles europæisk politik inden for sportsområdet under iagttagelse af en særlig stærk social og uddannelsesmæssig dimension.¹⁸⁰ Art. 165 er placeret i afsnit XII under overskriften ”Uddannelse, erhvervsuddannelse, ungdom og sport”.

Art. 165 udgør ikke en ”carte blanche”-artikel for sport, som generelt fritager sportsområdet for unionsretlig regulering. Dog nævnes det direkte i stk. 1, at

¹⁷⁶ C-309/99 *Wouters*, præmis 97.

¹⁷⁷ C-519/04 *Meca-Medina*, præmis 42.

¹⁷⁸ C-309/99 *Wouters*, præmis 95; C-8/72 *Vereeniging van Cementhandelaren* af 17. oktober 1972, præmis 29; C-42/84 *Remia m.fl.* af 11. juli 1985, præmis 22; C-35/96 *Kommissionen mod Italien* af 18. juni 1998, præmis 48.

¹⁷⁹ Se den fulde art. 165 TEUF under bilag I, s. 64.

¹⁸⁰ Parrish: *Sports Law and Policy in the EU*, s. 160 ff; Se til eksempel Adonino-rapporten fra 1985, Larive-rapporten fra 1994, den ikke-bindende deklARATION om sport i Amsterdam-traktaten, Pack-rapporten fra 1997, Helsinki-rapporten 1999, Hvidbogen.

Unionen skal tage hensyn til ”*sportens specifikke forhold*”, og senere under stk. 2, at et af målene for Unionens indsats er, at ”*fremme retfærdighed og åbenhed*”.

Da artiklen stadig er ganske ung i en retlig kontekst, er det ikke muligt præcist at udlede dens betydning. Domstolen henviste til den i *Bernard*-dommen, for at understrege vigtigheden af sportens særlige kendetegn, og det vil formentlig hovedsageligt blive i en sådan kontekst, at den vil blive anvendt.¹⁸¹ Årsagen til den formentlig begrænsede effekt af indsættelsen af art. 165, skal findes i, at artiklen ikke indeholder en horisontal klausul i modsætning til eksempelvis artiklerne om miljøbeskyttelse og folkesundhed. Problemstillinger inden for sportsområdet skal derfor ikke nødvendigvis tages i betragtning i overvejelserne om fremtidig lovgivning. Som det fremgår af gennemgangen af EU-retlig praksis ovenfor, har Domstolen, allerede inden artiklens indsættelse i 2009, taget hensyn til sportens særlige kendetegn, hvorfor det formentlig er tvivlsomt, om art. 165 vil have en selvstændig virkning på den front.¹⁸² Hvad der til gengæld ikke er tvivlsomt er, at artiklen udgør et nyttigt redskab for EU’s institutioner, da den tildeler dem en særlig direkte kompetence til at fremkomme med lovgivningsmæssige tiltag og forslag inden for sportsområdet.¹⁸³

3.6 Opsamling

Bosman gjorde i 1995 endeligt op med illusionen om, at sportsområdet i sin helhed nyder immunitet i forhold til EU-retten,¹⁸⁴ og det er fast praksis, at sportsområdet er underlagt EU-retten, i det omfang der er tale om økonomisk virksomhed.¹⁸⁵ Domstolen udtalte i *Meca-Medina*, at dette er tilfældet med hel- eller halvprofessionelle sportsudøveres virksomhed, når sportsaktiviteten har karakter af lønnet arbejde eller præstation af tjenesteydelser mod vederlag.¹⁸⁶ Hel- eller halvprofessionel sport er derfor omfattet, mens det modsætningsvis kan sluttes, at ’ideel sportsvirksomhed’ falder uden for EU-rettens anvendelsesområde, dvs. hvor der ikke er tale om økonomisk virksomhed.

I hel- eller halvprofessionel sport skal bestemmelser, som regulerer den pågældende aktivitet, således ”*opfylde betingelserne for anvendelsen af disse bestemmelser, som bl.a. tilsigter at sikre den frie bevægelighed for arbejdstagere, den frie etableringsret, den frie udveksling af tjenesteydelser eller konkurrencen.*”¹⁸⁷ I *Meca-Medina* præciserede Domstolen den ofte misforståede

¹⁸¹ C-325/08 *Bernard* af 16. marts 2010, præmis 40.

¹⁸² Blackshaw: *How Special is Sport under EU Law*, s. 245.

¹⁸³ Halgreen: *European Sports Law*, s. 61 og 393.

¹⁸⁴ Foster: *European Law and Football: Who’s in Charge?* s. 39.

¹⁸⁵ C-36/74 *Walrave*, præmis 4; C-13/76 *Donà*, præmis 12; C-415/93 *Bosman*, præmis 73; C-51/96 *Deliège*, præmis 41; C-176/96 *Lehtonen*, præmis 32; C-519/04 *Meca-Medina*, præmis 22; Faull m.fl.: *EC Law of Competition*, s. 186.

¹⁸⁶ C-519/04 *Meca-Medina*, præmis 23.

¹⁸⁷ *Ibid.*, præmis 22-29. Præmis 28 citeret.

reference til ”rent sportslige regler” i *Walrave*. Denne præcisering var tiltrængt, da både Kommissionen,¹⁸⁸ Retten¹⁸⁹ og flere fremtrædende generaladvokater,¹⁹⁰ havde gjort gældende, at det fulgte af Domstolens praksis, at ”rent sportslige spørgsmål” i sin helhed faldt uden for fællesskabsrettens anvendelsesområde.

Når Domstolen i *Meca-Medina* anvender analysemodellen fra *Wouters*, gennem hvilken konkurrencebegrænsende aftaler kan fritages fra art. 101, stk. 1, hvis de er nødvendige for at opnå et legitimt formål, må det medføre, at sportens sociokulturelle dimension kan anvendes som beskyttelse for sportslige regler, som ellers ville være i strid med EU-retten. *Meca-Medina* er første gang, at Domstolen udtrykker dette, men Kommissionen har tidligere præsenteret lignende betragtninger,¹⁹¹

Det står i dag klart, at professionel sport som økonomisk virksomhed falder inden for EU-rettens anvendelsesområde og dermed art. 101 TEUF. En fremtidig behandling af tvister inden for sportsområdet bliver derfor snarere et spørgsmål om, hvorvidt en sportslig bestemmelse harmonerer med EU-retten, end et spørgsmål om EU-rettens anvendelighed på området som sådan. Dermed ikke sagt, at Domstolen tager afstand fra idrættens sociokulturelle betydning. Sportslige reguleringer kan således ofte fritages ud fra sportens særegne karakter, hvilket det materielle resultat i *Meca-Medina* også viste. *Meca-Medina* medfører blot, at ordet ”sport” ikke længere kan holdes op som et magisk skjold som beskyttelse mod EU-rettens generelle anvendelse.

KAPITEL III

4 UEFA’s regler om Financial Fair Play

Den beskrevne retstilstand vil i det følgende blive sammenholdt med og diskuteret over for en aktuel konkurrenceretlig problemstilling inden for sportsområdet, nemlig UEFA’s FFP-reglers indvirkning på den professionelle europæiske klubfodbold.

4.1 Baggrund og formål

Gennem de sidste 10-20 år har europæiske fodboldklubber haft et massivt forbrug på spillerindkøb og spillerlønninger. Den 2. september 2013 ”lukkede” transfervinduet i europæisk fodbold, og dermed endte klubbernes muligheder for at købe spillere fra andre klubber for denne sommer. Alene i den bedste

¹⁸⁸ C-519/04 *Meca-Medina*, præmis 20.

¹⁸⁹ T-313/02 *Meca-Medina*, præmis 47; T-193/02 *Piau*, præmis 77-78.

¹⁹⁰ Generaladvokat Lenz’ forslag til afgørelse i C-415/93 *Bosman*, præmis 138-139; Generaladvokat Légers forslag til afgørelse i C-519/04 *Meca-Medina*, præmis 19.

¹⁹¹ Szyszczak: *Competition and Sport*, s. 95, 100-101.

engelske række spenderede de 20 klubber samlet 5,6 mia. kr. på at købe eller ansætte nye spillere.¹⁹²

Mens en del af forklaringen findes i fodboldens enorme og stadig stigende popularitet, skal en vigtig del også findes i en række milliardærers heftige investeringer i fodboldklubber. Dette har dog medført problemer, idet visse traditionsrige klubber er blevet efterladt i økonomisk ruin efter at have kørt med urealistiske udgifter som konsekvens af dyre spillerindkøb.

UEFA er et akronym for the Union of European Football Associations og er en af 6 kontinentale sammenslutninger, som tilsammen udgør verdensfodboldens ledende instans, FIFA. UEFA består af 54 nationale forbund og afholder både nationale og klubturneringer, herunder Europamesterskaberne, UEFA Champions League, UEFA Europa League og UEFA Super Cup'en. Herudover styrer UEFA præmiepengene, reglementerne og medierettighederne til disse turneringer.

Man har fra UEFA's side ønsket at sikre en bæredygtig økonomi i klubberne, og dermed den professionelle europæiske fodbolds fremtid.¹⁹³ UEFA godkendte derfor i september 2009, hvad senere har udmøntet sig i reglerne om Financial Fair Play. Der er tale om en licensordning, hvor UEFA udsteder tilladelse til klubberne til at deltage i UEFA's økonomisk gunstige klubturneringer.¹⁹⁴

FFP-reglerne finder kun anvendelse i forhold til klubbers muligheder for at deltage i UEFA's klubturneringer, dvs. Champions League og Europa League, og således ikke i forhold til de nationale ligaer. Dog har de fleste ligaer indført nationale regler, der tvinger klubberne til at handle overens med FFP-reglerne, for at undgå at ligadeltagerne opdeles i "A- og B-hold".¹⁹⁵ Alle europæiske hold er derfor de facto underlagt FFP-reglerne.

Reglernes formål beskrives i art. 2 FFP, som værende at opnå "*financial fair play*" i UEFA's klubturneringer og særligt,

- at forbedre klubbernes økonomiske og finansielle evne og derved styrke deres gennemsigtighed og troværdighed;
- at sætte det nødvendige fokus på kreditorbeskyttelse, og at sikre at klubberne rettidigt afvikler deres udeståender med spillere, myndigheder og andre klubber;
- at introducere mere disciplin og rationalitet i klubfodboldens økonomi;

¹⁹² Harris: Number-crunched. Beløbet er eksklusiv spillere på lån eller spillere ansat på talentkontrakter.

¹⁹³ Og dermed tillige UEFA's fremtid, da det som nævnt er de nationale forbund, der udgør UEFA.

¹⁹⁴ En oversigt over FFP-reglernes opbygning findes i bilag II på s. 65.

¹⁹⁵ Halgreen: European Sports Law, s. 148.

- at tilskynde klubberne til at agere på baggrund af egne indtægter;
- at tilskynde til forsvarligt forbrug for fodboldens langsigtede skyld;
- at beskytte den langsigtede levedygtighed og bæredygtighed for europæisk klubfodbold.

4.2 Materielt indhold

FFP-reglerne kommer til udtryk i hele 86 sider, herunder 74 artikelnumre samt 11 bilag. Lars Halgreen anfører om reglerne, at: *"It is difficult, if not impossible, to imagine a more elaborate financially and legally more complex set of regulations in European sports history than the current FFP Regulations. They have undoubtedly set a ground breaking standard for a European federation's control and oversight of its member clubs' financial and legal conduct, and the future impact of the FFP Regulations cannot on any scale be underestimated."*¹⁹⁶ Den centrale konkurrenceretlige udfordring ved FFP-reglerne består i det såkaldte break-even princip, som i hovedtræk indebærer, at klubberne ikke må have udgifter, som overstiger indtægterne. Sanktionen for overtrædelse er i værste fald udelukkelse fra UEFA's prestigøse og økonomisk gunstige klubturneringer.

4.2.1 Princippet om 'break-even'

Det følger af FFP-reglernes art. 60 (1), at break-even resultatet er forskellen mellem relevant indkomst og relevante udgifter, jf. herom nedenfor. I de tilfælde hvor der viser sig et break-even underskud for den relevante periode, kan licenstageren (dvs. klubben) sanktioneres. Der er dog i art. 61 en vigtig bestemmelse om "acceptable fravigelser", hvorefter der accepteres underskud på op til 5 mio. EUR, jf. art. 61(2), og der er yderligere lavet specielle regler for sæsonerne '13/'14 og '14/'15, hvor klubberne kan have et negativt break-even resultat på op til 45 mio. EUR jf. art. 61(2)(a), mens satsen efter art. 61(2)(b) er 30 mio. EUR for sæsonerne '15/'16, '16/'17 og '17/'18. Lempelsen antyder, at UEFA godt har været klar over, at en række fremtrædende klubber vil have svært ved at opfylde break-even reglerne fra FFP-reglernes implementering, hvorfor reglerne er indsat for at undgå udelukkelse af disse større klubber. De acceptable fravigelser er dog betinget af, at underskuddene dækkes fuldt af bidrag fra tilknyttede parter.

Break-even kravet er ikke opfyldt, hvis klubben har et samlet underskud for de relevante perioder, som overstiger den acceptable fravigelse i art. 61, jf. art. 63(3). Nedenfor vil det blive nærmere defineret, hvad "relevant indkomst" indebærer. En sådan definition er afgørende for at kunne vurdere, om reglerne er nødvendige for at opnå det ønskede formål.

Relevant indkomst

Dette defineres i art. 58(1) som indtægter fra billetsalg, transmissionsrettigheder, sponsorater og reklameaftaler, kommercielle aktiviteter og øvrige

¹⁹⁶ Halgreen: European Sports Law, s. 146.

driftsindtægter. Herudover omfatter den relevante indkomst profit fra enten spillersalg, overskydende provenu fra salg af fastsatte materielle aktiver og finansiell indkomst. Relevant indkomst omfatter ikke poster i andet end penge eller indkomst fra ikke-fodboldrelateret drift.

Relevante udgifter

Relevante udgifter defineres i art. 58(2) som salgsomkostninger, udgifter til medarbejdergoder, andre driftsudgifter, amortisation af omkostninger ved at købe spillere, finansieringsomkostninger og dividender. Relevante udgifter omfatter ikke afskrivninger og værdiforringelse på fastsatte materielle aktiver, afskrivninger og værdiforringelse på immaterielle aktiver (andre end spillerregistreringer), udgifter til ungdomsudvikling, lokale udviklingsaktiviteter, alle poster i andet end penge, finansierings-omkostninger direkte henførbare til opførelsen af fastsatte materielle aktiver, skatteudgifter eller udgifter til ikke-fodboldrelateret drift.

Udgifter til stadion, administration, træningsfaciliteter og fodbold-akademi indgår *ikke* som en del af en klubs udgifter under FFP-regnskaber. Dette medfører, at rige klubber fortsat vil kunne have udgifter, der overgår indkomsten ved blot regnskabsmæssigt at omfordele udgifterne. I stedet for kun at bruge klubbens genererede overskud på dens udgifter, kan pengemænd stadig kaste ubegrænsede summer efter et nyt træningsanlæg eller nye stadion- eller administrationsfaciliteter og dermed frigøre regnskabsplads til andre formål som spillerkøb og kontrakter. Dette står i modsætning til de mindre klubber, som skal have deres overskud til at dække både ungdomsudvikling, facilitetsomkostninger og spillerhandler og derfor er nødt til at prioritere i, hvad de vil bruge deres overskud på.

4.2.2 FFP-reglerne som 'salary cap'/lønloft

Det har været fremført, at FFP-reglerne udgør en såkaldt relativ 'salary cap', hvormed menes et relativt lønloft.¹⁹⁷ Overordnet set er et lønloft inden for sportsområdet en aftale eller regel, som fastsætter en beløbsgrænse for hvor store lønudgifter en klub må have. Flere professionelle sportsgrene i USA og Canada har længe opereret med lønlofter, men indtil videre er begrebet forholdsvist ukendt i en europæisk kontekst.¹⁹⁸ Der er dog visse europæiske rugbyligaer, som anvender lønlofter, eksempelvis Storbritannien, og den franske liga har fra sæsonen 2010-2011 implementeret et lønloft.¹⁹⁹ Det er for en konkurrenceretlig vurdering vigtigt, om der faktisk er tale om et lønloft. Parrish har om lønlofter inden for det indre marked anført, at de formentlig godt kan accepteres under EU-retten: "*a strong case might be made for a salary cap to*

¹⁹⁷ Lindholm: The Problem with Salary Caps under EU Law, s. 191; Halgreen: European Sports Law, s. 155.

¹⁹⁸ National Basket Association (NBA) siden 1984, National Football League (NFL) siden 1994 og National Hockey League (NHL) siden 2005.

¹⁹⁹ Ligue Nationale de Rugby, Règlement du Plafonnement de la Masse Salariale Joueurs, Saison Sportive 2010/2011.

*be considered inherent in ensuring the economic viability of teams [...]. [F]ollowing Meca-Medina, a cap might be removed from the scope of Articles 101 and 102 TFEU if the measure does not go beyond what is necessary for the attainment of these objectives.”*²⁰⁰ En forudsætning for forenelighed med EU-retten vil således være, at dets følge ikke er mere indgribende end formålet tilsiger.

FFP-reglerne indeholder ingen eksplicit grænse for hvor store udgifter, klubberne må anvende på spillerløbninger, hvorved reglerne umiddelbart adskiller sig fra de mere traditionelle direkte løbninger som kendes fra USA. Reglerne påregnes imidlertid at have samme følge som andre løbninger, idet de forventes at begrænse klubbernes udgifter til spillerløbninger.²⁰¹ Lindholm anfører ud fra denne betragtning, at FFP-reglerne udgør et indirekte løbning. I en konkurrenceretlig analyse er et relativt løbning ikke som udgangspunkt lige så problematisk som et absolut løbning, men det taler under alle omstændigheder for en konkurrencebegrænsning, at FFP-reglerne ventes at medføre en nedgang i spillerløbningerne.

5 Kompatibilitet med EU Konkurrenceretten

I det følgende vil det i første omgang blive diskuteret, om FFP reglerne overhovedet er relevante i forhold til EU Konkurrenceretten, og dernæst om der er tale om en konkurrencebegrænsende aftale i artikel 101, stk. 1's forstand.

5.1 Den indsendte klage til Kommissionen

Den 6. maj 2013 indsendte spilleragenten Daniel Striani en klage til EU Kommissionen vedrørende foreneligheden mellem FFP-reglerne og EU-retten. Strianis advokat er Jean-Louis Dupont, som repræsenterede den belgiske fodboldspiller Jean-Marc Bosman i 1995, samt de kroatiske svømmere i *Meca-Medina* i 2006, hvorfor han har en vis EU-retlig indsigt og erfaring. I klagen anføres, at FFP-reglerne strider mod art. 101, da reglerne negativt vil påvirke Strianis fremtidige indtægter, idet break-even-reglen har følgende konsekvenser:

- *Begrænsning af investeringer*
- *Fastfrysning af den eksisterende markedsstruktur for klubberne, dvs. at de nuværende topklubber højst sandsynligt vil bevare deres førerstilling og endda forøge den.*
- *Færre spillerhandler, reducere af overgangssummer og antallet af spillere på kontrakt pr. klub.*
- *Fald i spillerløbninger og dermed et fald i spilleragenternes løbninger.*

Ifølge Striani kan disse konkurrencebegrænsninger og overtrædelser af fundamentale EU-principper ikke retfærdiggøres af de formål, som UEFA har

²⁰⁰ Parrish m.fl.: The Lisbon Treaty and EU Sports Policy, s. 34.

²⁰¹ Dietl: Welfare Effects of Salary Caps in Sports Leagues with Win-Maximizing Clubs.

anført, nærmere bestemt langsigtet finansiel stabilitet for den europæiske klubfodbold og integriteten for UEFA's internationale klubturneringer. Selv hvis break-even-reglen vurderes som acceptabel, er reglen ikke egnet til effektivt at opnå de formål som UEFA har fremsat, da disse mål kan nås gennem andre, mindre indgribende, løsninger.

UEFA vil formentlig forsvare sig over for Strianis klage ved at henvise til det faktum, at fodboldklubberne selv har været med til at vedtage reglerne, og at de således har accepteret de konkurrencebegrænsende følger. Herover for kan Striani dog anføre, at han ikke er synonym med fodboldklubberne, og at han derfor stadig har en retlig interesse, idet han må påregne en lønnedgang oven på den fulde implementering af FFP-reglerne.

5.2 FFP-reglerne over for art. 101 TEUF

Den indsendte klages merit vil i det følgende blive diskuteret, med udgangspunkt i den i pkt. 3.4.2 nævnte fremgangsmåde, som udledes af *Meca-Medina*.²⁰²

5.2.1 Virksomhed eller sammenslutning af virksomheder

FFP-reglerne er fastsat af UEFA.²⁰³ Spørgsmålet er herefter om UEFA er en virksomhed eller sammenslutning af virksomheder i art. 101, stk. 1's forstand.

EU Domstolen har fortolket betydningen af "virksomhed" bredt, således at begrebet dækker over ethvert foretagende, som er involveret i en økonomisk aktivitet, uanset juridisk status og finansieringsmåden.²⁰⁴ Internationale sportsorganisationer, såsom IOC, UEFA eller FIFA, hvis medlemmer er nationale forbund, udgør "virksomheder" i det omfang de selv udfører aktiviteter af økonomisk karakter.²⁰⁵ Til eksempel nævnes indgåelse af reklameaftaler, kommerciel anvendelse af sportsbegivenheder eller indgåelse af transmissionsaftaler.²⁰⁶

I Kommissionens beslutning af 23. juli 2003, som vedrørte fælles salg af de kommercielle rettigheder til UEFA Champions League, udtalte Kommissionen, at fodboldklubber udøvede økonomisk virksomhed, og at klubberne var at anse som virksomheder efter art. 101, stk. 1. De nationale fodboldforbund udgjorde sammenslutninger af virksomheder men skulle også selv anses for virksomheder, for så vidt de udøvede økonomisk virksomhed. Da UEFA's medlemmer var de nationale fodboldforbund, var UEFA både at betragte som en sammenslutning af sammenslutninger af virksomheder og en sammenslut-

²⁰² Annex I: Sport and EU Competition Rules, pkt. 2.1.2.

²⁰³ Som bilag III på s. 65 findes en oversigt over UEFA's struktur.

²⁰⁴ C-41/90 Höfner og Elser, præmis 21.

²⁰⁵ Kommissionens beslutning af 27. oktober 1992, præmis 47 fsva. FIFA.

²⁰⁶ Annex I: Sport and EU Competition Rules, pkt. 2.1.3.

ning af virksomheder. Derudover var UEFA desuden selv en virksomhed, for så vidt den også direkte udøvede økonomisk virksomhed.²⁰⁷

Det vil formentlig være mest korrekt at anse UEFA for en sammenslutning af virksomheder, jf. Rettens afgørelse fra 2005 i *Piau*.²⁰⁸ Retten konkluderede, at FIFA i den konkrete sag var at anse for en sammenslutning af virksomheder, da den bestod af nationale forbund, der udgjordes af klubberne, dvs. virksomheder. Idet UEFA ligeledes udgøres af nationale forbund, bør den følgelig betragtes som en sammenslutning af virksomheder. Dette vil i øvrigt stemme overens med baggrunden for, at sammenslutninger af virksomheder også omfattes af art. 101, nemlig at undgå, at virksomheder omgår forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler ved at danne sådanne sammenslutninger.²⁰⁹

Under alle omstændigheder kan alle aftaler, som UEFA træffer, undergives en EU Konkurrenceretlig undersøgelse, idet UEFA omfattes af virksomhedsbegrebet i art. 101, stk. 1.

5.2.2 Konkurrencehindring

Det er en betingelse, at aftalen har til formål eller til følge, at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen.

De professionelle fodboldklubber under UEFA konkurrerer indbyrdes om at sælge deres produkt: fodboldkampe. Klubberne konkurrerer også, når de skal indkøbe råmaterialet til produktet: fodboldspillerne. De bedste spillere indkøbes primært for at vinde kampe, men der er også et økonomisk incitament, idet succes uden for banen, det vil sige økonomisk succes, er tæt knyttet til succes inde på banen.²¹⁰ Det fremgår, noget bemærkelsesværdigt, af UEFA's officielle Financial Fair Play-hjemmeside, at et af hovedformålene med reglerne er, "*to decrease pressure on salaries and transfer fees and limit inflationary effect*".²¹¹ Dette må anses for en åbenbar indrømmelse af en konkurrencebegrænsende hensigt. FFP-reglerne fungerer som en aftale om en fast pris mellem parter, ligesom det sker inden for en hvilken som helst anden sektor. Selvom det er tilstrækkeligt for anvendelsen af art. 101, stk. 1, at FFP-reglerne har et konkurrencebegrænsende formål, har økonomiske studier påvist, at en reguleringsform, som FFP-reglerne, vil medføre en nedgang i de samlede løn-udgifter, hvorfor reglerne ventes at have en konkurrencebegrænsede følge.²¹²

Kommissionen udtalte i 2002 vedrørende en beslutning udfærdiget af UEFA's Executive Committee, at der var tale om en vedtagelse af en sammenslutning

²⁰⁷ Kommissionens beslutning af 23. juli 2003, præmis 106.

²⁰⁸ T-193/02 *Piau*, stadfæstet af Domstolen i C-171/05.

²⁰⁹ Generaladvokat Légers forslag til afgørelse C-309/99 *Wouters*, præmis 62.

²¹⁰ Lindholm: *The Problem With Salary Caps under EU Law*, s. 200.

²¹¹ UEFA's hjemmeside for Financial Fair Play.

²¹² Dietl: *Welfare Effects of Salary Caps in Sports Leagues with Win-Maximizing Clubs*; Peeters m.fl.: *Vertical restraints in soccer*.

af virksomheder i art. 101, stk. 1's forstand.²¹³ Selvom ordene ikke hidrører fra Domstolen selv, må de tillægges en vis vægt. FFP-reglerne må følgelig anses som en aftale underlagt mulig konkurrenceretlig undersøgelse efter art. 101, stk. 1.

FFP-reglerne forekommer overordnet set at være en horisontal aftale mellem leverandører af tjenesteydelser inden for sport, dvs. klubberne, som indebærer en forpligtelse til at begrænse udgifterne, eksempelvis på spillerløbninger. Reglerne er styrket af de vertikale begrænsninger, i skikkelse af licenskravene påtvunget af UEFA som ledende instans. FFP-reglerne udgør således som udgangspunkt en konkurrencebegrænsning, i form af at erhverve spillernes tjenesteydelser, som har til følge at svække det lønniveau, som kan betales til spillerne.²¹⁴

Kommissionens vicepræsident, Joaquín Almunia, og UEFA's præsident, Michel Platini, udsendte i begyndelsen af 2012 en fælles skrivelse, hvori Kommissionen bakkede op om UEFA's initiativ og målsætning med FFP-reglerne.²¹⁵ Videre anførtes det, at målsætningen om økonomisk bæredygtighed stemte overens med EU's målsætninger om statsstøttereglerne. Da udtalelsen imidlertid var tavs om reglernes forenelighed med EU Konkurrenceretten, kan skrivelsen ikke anses som en erklæring fra Kommissionen til UEFA om, at FFP-reglerne er immune i forhold til art. 101. Selv hvis dette var tilfældet, ville reglerne stadig kunne anfægtes ved Unionens domstole.

Som svar på et spørgsmål fra et medlem af Parlamentet i sommeren 2010 vedrørende FFP-reglerne, udtalte kommissionsmedlem Michel Barnier, at *"The Commission considers that the rationale of UEFA's plan seem to be in accordance with one of the objectives of the EU's action in the field of sport, namely the promotion of fairness in sporting competitions. The Commission also notes that any measure taken in this framework has to respect the EU's Internal Market and Competition rules."*²¹⁶ Kommissionen stiller sig således på den ene side som udgangspunkt forstående over for reglementet, men understreger på den anden side, at sådanne regler skal være forenelige med EU-retten.

Licensordninger, som FFP-reglerne, kan accepteres under EU-retten, såfremt de ikke forbyder sig mod de grundlæggende principper om forholdsmæssighed mv.: I Hvidbogen anerkendte Kommissionen, at solide licensordninger for professionelle klubber på europæisk og nationalt plan er et nyttigt redskab til

²¹³ Kommissionens beslutning af 25. juni 2002 om ENIC/UEFA, præmis 26.

²¹⁴ Weatherill: The legally ambiguous status of 'Financial Fair Play'.

²¹⁵ European Commission Joint Statement by vice-president Joaquín Almunia and UEFA president Michel Platini, 21. marts 2012.

²¹⁶ E-4628/10 Charles Tannock to the Commission, June 22 2010. Subject: Rising debt levels of European football clubs Answer from the Commission, 9 August 2010.

at fremme gode styreformers inden for sport.²¹⁷ Parlamentet har ligeledes understreget vigtigheden af licensordninger for europæiske klubber med henblik på at sikre lige vilkår for klubberne, i og med at klubberne nu konkurrerer på supranationalt niveau i eksempelvis Champions League.²¹⁸ The Independent European Sport Review har ligeledes været fortalere for licensordninger, dog under forudsætning af, at der er tilstrækkelig og omhyggelige sanktionsmuligheder.²¹⁹

Som tidligere nævnt, kan der være formildende omstændigheder for visse regler af konkurrencebegrænsede karakter inden for sportsområdet.²²⁰ Domstolen udtalte i *Wouters*, at det ved anvendelsen af art. 101, stk. 1 på en konkret sag skal tages i betragtning, i hvilken overordnet sammenhæng den pågældende vedtagelse indgår og har virkninger, og herunder særligt, *hvilke mål der søges nået med vedtagelsen*. Det skal efterfølgende undersøges, om de konkurrencebegrænsende virkninger er *uadskilleligt forbundet* med opfyldelsen af nævnte mål, og hvorvidt de er *forholdsmæssige* i relation til samme.²²¹ Da Domstolen i *Meca-Medina* benyttede denne fremgangsmåde, bør FFP-reglernes eventuelle konkurrencehindring bedømmes efter samme. Kriterierne vil nedenfor blive gennemgået individuelt over for FFP-reglerne, for at vurdere om reglerne strider mod art. 101 TEUF.

5.2.2.1 Legitime mål

Med Hvidbogen gjorde Kommissionen det klart, at EU-retten bør anerkende 'sportens særlige kendetegn', og da deltagernes økonomiske succes afhænger af, at resultatet ikke er givet på forhånd, kan ordninger som søger at opnå konkurrencemæssig balance derfor retfærdiggøres, grundet de legitime mål, der forfølges.²²² I *Bosman* udtalte Domstolen direkte, at "*målene om at sikre ligevægten mellem klubberne ved at opretholde en vis konkurrence og usikkerhed om resultaterne samt om at fremme unge spilleres ansættelse og videreuddannelse er legitime mål*".²²³ FFP-reglerne tilsigter imidlertid ikke at forbedre den konkurrencemæssige balance mellem klubberne, og det centrale spørgsmål vil derfor være, om Domstolen kan forventes at anse reglernes faktiske formål, at skabe økonomisk stabilitet og bæredygtighed i klubberne og dermed at sikre klubfodboldens overlevelse på den lange bane, og opnå og bevare langsigtet økonomisk stabilitet, for legitimt.

Et legitimt mål på sportsområdet vil sædvanligvis knytte sig til "*organiseringen og afviklingen af sportskonkurrencer*", jf. *Meca-Medina* præmis 45, hvori det anfægtede dopingreglement fandtes berettiget. I Annex I til Hvidbogen

²¹⁷ Hvidbogen, s 16, pkt. 4.7.

²¹⁸ Parlamentets Belet-rapport 2007.

²¹⁹ Arnaut: Independent European Sport Review, s. 73.

²²⁰ C-519/04 *Meca-Medina*, præmis 42.

²²¹ C-309/99 *Wouters*, præmis 97.

²²² Hvidbogen, s. 13, pkt. 4.1.

²²³ C-415/93 *Bosman*, præmis 106.

fremhæver Kommissionen som eksempel på legitime mål ”*the ensuring of financial stability of sports clubs/teams*”.²²⁴ Ydermere anfører Kommissionen, at ”*the specificity of sport, i.e. the distinctive features setting sport apart from other economic activities, such as the interdependence between competing adversaries, will be taken into consideration when assessing the existence of a legitimate objective*”. For at vurdere, om FFP-reglernes formål er legitimt, skal det erindres, at aktørerne inden for sport er afhængige af de øvrige aktører, så der kan skabes en uforudsigelig konkurrence på banen.²²⁵ Dette står i kontrast til andre brancher, hvor den enes død er den andens brød. Det må formodes, at Domstolen vil anse økonomisk bæredygtighed for et legitimt mål. Senest har Domstolen da også i *Bernard*-dommen fra 2010 udtrykt, at sport og især fodbold har en vigtig social rolle i Unionen. I *Bernard* blev målet om at fremme unge spilleres ansættelse og videreuddannelse anset for legitime mål.

I Hvidbogen anerkendte Kommissionen, at solide licensordninger for professionelle klubber på europæisk og nationalt plan er et nyttigt redskab til at fremme gode styreformer inden for sport.²²⁶ Parlamentet har ligeledes understreget vigtigheden af licensordninger for europæiske klubber med henblik på at sikre lige vilkår for klubberne, i og med at klubberne nu konkurrerer på supranationalt niveau i eksempelvis Champions League.²²⁷ The Independent European Sport Review har ligeledes været fortalere for licensordninger, dog under forudsætning af, at der er tilstrækkelige og omhyggelige sanktionsmuligheder.²²⁸

I sin egenskab af licensordning må FFP-reglerne, med baggrund i disse udtalelser, anses for at have et legitimt mål. Spørgsmålet er herefter, om reglernes nærmere indhold er nødvendigt for at opnå dette mål.

5.2.2.2 Uadskillelig forbindelse

Sportsreglers hindrende virkning skal være uadskilleligt forbundne med opfyldelsen af de ønskede mål. Til eksempel var det anfægtede antidopingreglement i Meca-Medina nødvendigt for en hensigtsmæssig afvikling af svømme-konkurrencerne og atleternes helbred.²²⁹ Det må i den aktuelle kontekst med FFP-reglerne vurderes, om break-even princippet er nødvendigt for at opnå det overordnede mål, nemlig at sikre en stabil og bæredygtig økonomi i klubberne samt at øge gennemsigtigheden og troværdigheden.

Kritikken af FFP har i høj grad gået på, at break-even systemet vil bidrage til at bevare fodboldens klubmæssige hierarki, idet klubber, som i forvejen befinder sig, på et stadie med store tv-indtægter og lukrative sponsoraftaler ikke

²²⁴ Annex I: Sport and EU Competition Rules, pkt. 2.1.5.

²²⁵ Levine: Hard Cap or Soft Cap s. 79-80.

²²⁶ Hvidbogen, s 16, pkt. 4.7.

²²⁷ Parlamentets Belet-rapport af 2007.

²²⁸ Arnaut: Independent European Sport Review, p. 73.

²²⁹ C-519/04 Meca-Medina, præmis 45.

vil blive lige så hårdt ramt som klubber, der er på vej op.²³⁰ Deres omsætning er i forvejen stor, hvilket tillader dem at fortsætte med at bruge mange penge. Omvendt vil en lille klub ikke kunne ”vokse” sig stor gennem massive kapitalindsprøjtninger fra rige investorer, idet de er nødt til at sætte deres udgifter i forhold til indtægterne.²³¹ Således er break-even princippet temmelig indgribende og medfører konsekvenser hvis hensigtsmæssighed, der kan stilles spørgsmålstegn ved. Omvendt er, sådanne indgribende regler formentlig nødvendige for at opnå målet. Dette er dog ikke ensbetydende med at reglernes intensivitet står i korrekt forhold til det langsigtede formål.²³² Derfor skal det som næste trin undersøges, om FFP-reglerne er forholdsmæssige i forhold til et mål om finansiel stabilitet og økonomisk bæredygtighed eller om samme mål eventuelt vil kunne opnås gennem mindre indgribende foranstaltninger.

5.2.2.3 Forholdsmæssighed

Mange kritikere har påpeget, at FFP-reglerne gennem break-even princippet er unødigt restriktive i forhold til at nå den ønskede målsætning, og det er formentlig også dette punkt, som UEFA får sværest ved at forsvare sig overfor.²³³

En række økonomer fra Magdeburg Universitet satte sig i 2012 for at analysere FFP-reglernes langsigtede virkninger på den sportslige konkurrence mellem klubberne, og de nåede frem til følgende konklusion: ”*Since under the break-even constraint small clubs cannot overspend or invest in a greater market size for the future, they are unable to stop this process and a maximally uneven competitive balance in the long run, where big clubs totally dominate small clubs, is the resulting outcome.*”²³⁴ Selvom FFP-reglerne ikke har som formål at forbedre den nuværende sportslige balance, forekommer det som en u hensigtsmæssig, og formentlig utilsigtet, bivirkning, hvis den sportslige jævnbyrdighed forrykkes så kraftigt, som mange økonomer forudser.²³⁵ En sådan konsekvens bør inddrages under forholdsmæssighedsvurderingen.

I det følgende vil alternative løsninger til fodboldens gældsproblemer blive gennemgået. Der synes således at forekomme umiddelbart mindre indgribende alternativer, som vil skabe en mere lige konkurrence, og være bedre egnet til at nå FFP-reglernes overordnede mål om økonomisk bæredygtighed i klubberne. Hvis dette er tilfældet, må FFP-reglerne anses for konkurrencehindrende, idet den mindst indgribende foranstaltning skal foretrækkes, såfremt denne er lige så egnet til at nå de ønskede mål.

²³⁰ Ross: UEFA’s Financial Fair Play Regulations and the Challenge of Trans-Atlantic Comparisons; Weatherill: The legally ambiguous status of ‘Financial Fair Play’.

²³¹ Nixon: UEFA’s FFP-Regulations and compliance with EU law.

²³² Lindholm: The Problem With Salary Caps under EU Law, s. 205.

²³³ Ibid., s. 212.

²³⁴ Sass: Long-term Competitive Balance under UEFA FFP-Regulations, s. 10.

²³⁵ Bilag IV, s. 66.

Alternative løsninger

Som tidligere nævnt kan alternative løsninger anvendes til at belyse forholdsmæssigheden af FFP-reglerne, og dermed hvorvidt der er tale om en konkurrencehindring. Der må foretrækkes en løsning, der kan skabe økonomisk bæredygtighed uden at gå videre end formålet tilsiger. FFP-reglerne vil derfor ikke kunne reddes af *Wouters/Meca-Medina*-metodikken, såfremt en mindre indgribende, men lige så effektiv, løsning foreligger. I forhold til den på vegne af Striani indbragte klage skal UEFA kunne forklare hvorfor andre alternativer, såsom de følgende, ikke er i stand til at skabe økonomisk bæredygtighed i den europæiske klubfodbold.

I. Reducering af præmiepenge til klubberne

Én af hovedårsagerne til det urealistiske udgiftsniveau i mange klubber hænger sammen med den tætte sammenhæng mellem succes inden for banen og succes uden for banen. Der vil altid være en vis sammenhæng mellem de to begreber i professionel idræt, men organiseringen af europæisk fodbold gør det tæt på nødvendigt for mange hold at have et overforbrug, idet der er en stor økonomisk gulerod for en klub ved at rykke op i en højere liga, ved at blive nationale mestre, eller ved at komme med i én af de store europæiske klubturneringer. I sæsonen 2009-2010 fordelte UEFA over 6 mia. kr. til de 32 deltagende klubber i Champions League, og hver klub modtog i gennemsnit knap 200 mio. kr. for deltagelsen.²³⁶ I 'lillebroderen', Europa League, modtog klubberne til sammenligning kun omkring 23 mio. kr. Der er således en væsentlig forskel. Penge fra disse turneringer udgør 17 % af de deltagende klubbers samlede indtægter.²³⁷

Disse mekanismer skaber et økonomisk incitament for at klubberne bruger flere penge end de tjener, således at der tilbydes en stjernespiller en løn, som klubben godt ved, den ikke kan betale, hvis man derved forbedrer chancerne for eksempelvis at komme i Champions League. Med andre ord kan underskud i indeværende år forsvares med, at man kan se frem til stort overskud næste år, når deltagelsen i Champions League er sikret.²³⁸ Der kan således være en idé i at revidere den fordeling af præmiepenge, som UEFA står for i de to store europæiske klubturneringer. Selvom UEFA "*encourages all clubs to adopt a prudent approach in budgeting anticipated income*", skaber den nuværende fordeling et incitament for at tiltrække gode spillere gennem høje lønninger for at opnå deltagelse primært i Champions League. En nedjustering af præmiepengene kan være en måde at mindske incitamentet til overforbrug.

En fundamental del af europæisk fodbold er den åbne ligastruktur, hvor ethvert hold kan tilmelde sig en turnering og over tid rykke op gennem samtlige rækkerne for til sidst at deltage i den bedste række. I takt med den stigende

²³⁶ UEFA Champions League 2009/2010 Distribution.

²³⁷ The European Club Licensing Benchmarking Report Financial Year 2011, s. 41.

²³⁸ Dietl m.fl.: Overinvestment in Team Sports Leagues, s. 360-365.

professionalisering af fodbold er dette reduceret til en teoretisk mulighed, men strukturen medfører, at risikoen for at rykke ned stadig påvirker klubbernes økonomiske beslutninger. Det medfører, at hvis én klub overforbruger, så er de øvrige klubber i samme liga nødt til at gøre det samme.²³⁹ Den åbne ligastruktur er en grundlægende del af europæisk fodbold, og derfor forekommer det tvivlsomt, om der er politisk vilje til at ændre dette. Især vil det være vanskeligt at fastslå hvilke hold, der skal optages, og hvilke der skal udelukkes. Uanset dette, er det vigtigt at være opmærksom på, at den nuværende ligastruktur er med til at presse klubberne til overforbrug.

II. Indtægtsomfordeling

Der tænkes her på en omfordeling af midlerne fra klubber med store indtægter til klubber med mindre indtægter. Helmut Dietl m.fl. har i undersøgelse konkluderet, at en mere lige fordeling af indtægterne vil mindske fodboldens gældsproblemer,²⁴⁰ idet mindre klubber ikke behøver at optage gæld for at følge med de store klubber, som kører med store indtægter og dermed store lønninger. Omvendt vil en omfordeling betyde, at de store klubber ikke har et lige så stort incitament til at investere i spillere, hvilket vil medføre at færre penge bruges på lønninger, og dermed sundere økonomi i klubberne.²⁴¹ En omfordeling forekommer dog kun som en teoretisk mulighed, idet de store klubber sandsynligvis vil kæmpe hårdt for at beskytte deres nuværende position.

III. Forbud mod pengehandler

En betydelig del af klubbernes gæld kan tilskrives spillerhandler. Eksempelvis tabte spanske og engelske klubber samlet 2,9 mia. kr. på grund af spillerhandler i 2008. Ved at forbyde salg af spillere for kontantbeløb kan man skære kraftigt ned i klubbernes gæld, og dermed nå målene for FFP, uden at komme i karambolage med konkurrencereglerne eller arbejdskraftens frie bevægelighed.²⁴² I stedet for at købe spillere for en kontant sum kan man i stedet bytte spillere, fx to middelmådige spillere for én 'stjerne'. Dette vil ikke være uden fortilfælde i sportens verden, idet flere amerikanske sportsligaer har tradition for forbud mod at lade klubber sælge spillere for kontantbeløb og i stedet arbejder med et trading-system.²⁴³ I NFL har man et såkaldt drafting-system, hvor de bedste ungdomsspillere rangeres efter talent, og hvor klubberne i den lukkede liga har ret til at skrive kontrakter med de unge talenter efter en ordning, hvor det dårligste hold i hovedtræk har ret til den bedst-rangerede ungdomsspiller. Dermed øges den sportslige konkurrence, og da NFL-klubberne

²³⁹ Ross: Competition Law as a Constraint on Monopolistic Exploitation by Sports Leagues and Clubs, s. 582.

²⁴⁰ Dietl m.fl.: Overinvestment in Team Sports Leagues, s. 360-365.

²⁴¹ Szymanski: The Economic Design of Sporting Contests, s. 1166.

²⁴² At en spiller ikke kan skifte arbejdsgiver, mens kontrakten løber, er ikke i strid med art. 45 TEUF, jf. *Bosman* modsætningsvis.

²⁴³ Fort m.fl.: Cross-Subsidization, Incentives and Outcomes, s. 1282; Ross: Player Restrictions and Competition Law throughout the World, s. 49-50.

alle nyder stor kommerciel og fanmæssig interesse kan det ikke slutes, at en sådan ordning virker hæmmende for idrættens succes. De herskende mekanismer og hierarkiske strukturer i europæisk klubfodbold vil dog gøre det svært at indføre et sådant system.

IV: Absolut lønloft

Som tidligere nævnt kan FFP-reglerne anses for et relativt lønloft. Det må undersøges om det ville være bedre at ændre dette til et absolut lønloft (direct salary cap). Dietl konkluderer i en artikel fra 2008, at dette både vil skabe konkurrencemæssig balance og sikre klubberne overskud.²⁴⁴ Fort og Quirk konkluderer i samme retning, at et retskraftigt lønloft er det eneste styringsredskab i de amerikanske sportsligaer, som er i stand til både at fastholde økonomisk bæredygtighed og skabe en sund konkurrence.²⁴⁵ Parrish anfører i Parlaments-dokumentet fra 2010, at *“a hard cap, whilst imposing a much greater restriction on commercial freedom than a soft cap, is more likely to find favour in EU competition law.”* Parrish mener, at et relativt lønloft negativt påvirker de mindre klubbers mulighed til at forbedre deres position, mens et absolut lønloft derimod vil sætte det samme maksimum for alle klubber og dermed skabe jævnbyrdighed, forudsat at alle klubber bruger lige mange penge. En sidegevinst vil desuden være, at ikke-økonomiske momenter, såsom kvaliteten af den daglige træning og ungdomsudvikling, vil blive tillagt mere opmærksomhed: *“A hard cap is more likely to be considered inherent in ensuring the economic viability of teams competing in the league, preserving competitive balance between clubs and encouraging the development of young talent. Thus a hard cap may escape definition as a restriction under Article 101(1) TFEU.”*²⁴⁶

Det har været anført, at den store forskel mellem de forskellige europæiske ligaer gør det umuligt at indføre et absolut lønloft, og at omkostningerne vil være uoverkommelige.²⁴⁷ Lindholm mener imidlertid, at man bør være skeptisk over for sådanne argumenter set i lyset af, at UEFA tidligere har været i stand til at overkomme nationale forskelle i økonomier, når det har drejet sig om øvrige aspekter inden for fodbolden, og FIFA's regler om kompensation til den klub, som har trænet en ungdomsspiller, nævnes til eksempel. Reglerne tager højde for det beløb, en professionel klub skal betale i kompensation til den oprindelige klub, alt efter hvilken national liga spilleren har modtaget træning i.²⁴⁸ Der er dog et væsentligt argument mod absolutte lønlofter, da de begrænser konkurrencen og spillermobiliteten på linje med FFP-reglerne. Desuagtet vil et absolut lønloft dog være et bedre værktøj i forhold til at styre klubbernes økonomi.

²⁴⁴ Dietl m.fl.: The Effect of Salary Caps in Professional Team Sports, s. 1.

²⁴⁵ Fort m.fl.: Cross-Subsidization, Incentives and Outcomes, s. 1266.

²⁴⁶ Parrish m.fl.: The Lisbon Treaty and EU Sports Policy, s. 34.

²⁴⁷ Dietl m.fl.: The Effect of Salary Caps in Professional Team Sports, s. 5.

²⁴⁸ FIFA Regulations on the Status and Transfer of Players, art. 20, annex 4.

V: Luksusskat

Det har været overvejet, om indførsel af en såkaldt luksusskat kan afhjælpe fodboldens problemer.²⁴⁹ Således skal klubber betale en afgift, hvis de overstiger en bestemt løngrænse, og denne afgift vil så blive omfordelt mellem de øvrige klubber. En sådan afgift vil fungere på samme måde som et absolut lønloft, dog med den undtagelse at klubberne faktisk har mulighed for at sprænge loftet på betingelse af betaling af afgiften. I NFL sanktioneres klubberne af et såkaldt 'cap hit' det følgende år, hvis de overskrider lønloftet. På den måde opnår klubberne ingen konkurrencefordel, da de bliver mindre konkurrencedygtige det følgende år. Herved udligner fordelene, ved at bryde lønloftet, og ulempen, ved at blive ramt af et 'cap hit', hinanden.

Til forskel fra et absolut lønloft vil det være nemmere at forsvare en afgift over for konkurrencereglerne, idet følgen af en afgift er mindre end følgen af et absolut lønloft. Dog vil et absolut lønloft, netop af den grund, være bedre egnet til at nå de overordnede målsætninger. Erfaringer fra NBA, den amerikanske basketliga, viser imidlertid, at det kan være svært at fastsætte et virkningsfuldt afgiftsniveau.²⁵⁰

5.2.3 Påvirkning af handlen mellem medlemsstater

Som nævnt ovenfor udtalte Domstolen tilbage i 1966 i *Société Technique Minière*, at der foreligger et grænseoverskridende element, ” hvis det på grund af samtlige objektive, retlige eller faktiske forhold kan forudses med tilstrækkelig sandsynlighed, at aftalen direkte eller indirekte, faktisk eller muligvis kan øve indflydelse på varehandlen mellem medlemslandene”.²⁵¹ FFP-reglerne finder anvendelse på de nationale forbund, som udgør UEFA, og dermed også de enkelte nationale forbunds medlemmer, dvs. klubberne i egenskab af UEFA-licenstagere. Reglerne påvirker derfor klubber, eller virksomheder, i samtlige medlemsstater. Umiddelbart kunne en meget streng fortolkning af ordet ”handelen” i art. 101, stk. 1 føre til, at kun ordninger, der vedrører varesalg, omfattes af bestemmelsen, men Domstolen har i *Meca-Medina* og *Piau* med tydelighed gjort klart, at bestemmelsen tillige er anvendelig på sportsregler, såsom FFP-reglerne.²⁵²

De minimis-doktrinen følger ikke direkte af ordlyden i art. 101, men den er fastlagt i Domstolens praksis.²⁵³ Således er en aftale eller vedtagelse ikke omfattet af forbuddet i art. 101, medmindre den har til følge at påvirke konkurrencen eller handlen mellem medlemsstater mærkbart. Vurderingen foretages ud fra de involverede parter markedsandel og omsætning. Ifølge Bagatelmeddelelsen er en aftale eller vedtagelse omfattet af art. 101, stk. 1, hvis

²⁴⁹ Arnaut: Independent European Sport Review, s. 84.

²⁵⁰ Kaplan: The NBA Luxury Tax Model: A Misguided Regulatory Regime, s. 1615.

²⁵¹ C-56/6 *Société Technique Minière*.

²⁵² Se tillige generaladvokat Lenz' forslag til afgørelse i C-415/93 *Bosman*, præmis 260.

²⁵³ C-5/69 *Voelk*.

parterne sammenlagt har 10 % eller mere af det relevante marked.²⁵⁴ Da UEFA er den eneste arrangør af professionel fodbold i Europa og må dermed siges at have en markedsandel på over 10 %, kan Bagatelmeddelelsen således ikke anvendes som fritagelse.

Det skal bemærkes, at Europa naturligvis ikke er det samme som EU-fællesskabet, og at begrebet europæisk fodbold strækker sig ud over medlemsstaternes grænser. Det er kun 28 af de 54 nationer i UEFA, der er en del af EU. De største klubber i verden udøver dog deres virksomhed inden for EU, hvorfor de er underlagt EU-retten, og UEFA vil dermed ikke kunne opretholde reglementer, som strider mod EU-retten, ud fra et argument om, at UEFA, gennem sin deltagelse af forbund uden for EU, er undtaget EU-retten.²⁵⁵

FFP-reglerne opfylder betingelsen om et grænseoverskridende element.

5.2.4 Undtagelsen i art. 101, stk. 3 TEUF

Det er umiddelbart svært at se, hvordan FFP-reglerne kan reddes gennem art. 101, stk. 3. Hvis reglerne havde udgjort et absolut lønloft, ville de være egnet til at øge den sportslige balance mellem holdene, og et sådant reglement ville derfor bedre kunne rummes under art. 101, stk. 3.²⁵⁶ Da FFP-reglerne ikke bidrager til at skærpe den sportslige balance, kan de næppe anses for at ”fremme den tekniske eller økonomiske udvikling” inden for sporten. Anvendeligheden af art. 101, stk. 3 blev da heller ikke behandlet af Domstolen i *Meca-Medina*.

Det er en yderligere betingelse for undtagelse efter art. 101, stk. 3, at der ikke pålægges de pågældende virksomheder begrænsninger, som ikke er nødvendige for at nå de ønskede mål. Som ovenfor nævnt møder UEFA på dette punkt en udfordring, da FFP-reglerne formentlig er mere vidtgående end formålet tilsiger, og dette udelukker i sig selv undtagelse efter art. 101, stk. 3.

5.3 Opsamling

Samlet set må FFP-reglerne anses som en vedtagelse inden for en sammenlutning af virksomheder, der kan påvirke handelen mellem medlemsstater, jf. ordlyden i art. 101, stk. 1 TEUF. Umiddelbart er art. 101, stk. 3 ikke anvendelig, og resultatet af den indsendte klage vil derfor bero på, om der er tale om en konkurrencehindring, eller om reglerne kan fritages efter *Wouters/Meca-Medina*-doktrinen.

I denne bedømmelse vil det springende punkt formentlig blive, om FFP-reglerne er forholdsmæssige. Der foreligger alternative foranstaltninger, som umiddelbart er mindst lige så egnede til at sikre økonomisk bæredygtighed, uden samtidig at forrykke den sportslige balance, sådan som FFP-reglerne

²⁵⁴ Bagatelmeddelelsen, pkt. 7, litra a.

²⁵⁵ C-415/93 Bosman.

²⁵⁶ Schiera: Balancing Act, s. 709 og 737-739.

forudses at gøre det.²⁵⁷ Reglerne forekommer således konkurrencebegrænsende under art. 101, stk. 1, idet de ikke er forholdsmæssige med deres formål.

Under en eventuel sag vil UEFA formentlig henvise til TEUF art. 165, stk. 1's omtale af, at der skal tages hensyn til sportens specifikke forhold. De vil her argumentere for, at der må tilkomme sportsorganisationer et vist skønsmæssigt rum.²⁵⁸ Resultatet af en prøvelse af FFP-reglerne kan meget vel afhænge af, hvilken størrelse Kommissionen, og eventuelt senere Unionsdomstolene, mener, et sådant skønsmæssigt spillerum bør have og dermed hvilken grad af autonomi, hvis nogen, der skal tildeles sportsorganisationer. I *Bosman* og *Meca-Medina* var Domstolen ikke bange for at sætte en kontroversiel kurs, og der forekommer således en vis risiko for, at FFP-reglerne bliver anset for konkurrencehindrende under art. 101 og følgelig kendt ugyldige efter art. 101, stk. 2.

KAPITEL IV

1 Konklusion

Analysen i kapitel II viste, at alle regler og vedtagelser inden for det professionelle sportsområde i dag er underlagt EU-retten, og dermed også art. 101 TEUF, for så vidt angår konkurrenceregulerende aftaler internt i sportsorganisationer. Den tidligere undtagelse for regler, der kunne siges at være af rent sportslig karakter, blev afskåret med *Meca-Medina* i 2008, og Kommissionen vil således i fremtiden skulle foretage en konkret konkurrenceretlig vurdering under anvendelse af *Wouters/Meca-Medina*-doktrinen.

Med indførslen af art. 165 i Lissabon-traktaten er det blevet understreget, at sport udgør en vigtig uddannelsesmæssig og social funktion i Unionen, og bestemmelsen har udstyret EU's institutioner med større kompetencer inden for sportsområdet. Der er dog næppe tvivl om, at EU også i fremtiden vil være udfordret af sportsområdet dualisme, i form af den bredere amatørsport på den ene side og den professionelle sportssektor på den anden.

Ovenpå diskussionen af UEFA's FFP-regler i kapitel III står det klart, at fodboldens betydelige gældsproblemer kræver en vis regulering, og FFP-reglerne er et interessant bud herpå. Reglerne synes dog umiddelbart svært forenelige med art. 101 TEUF, især med hensyn til reglernes forholdsmæssighed. De diskuterede alternativer er egnede til at opnå samme formål, og visse af dem er formentlig mindre vidtgående, idet de ikke vil have samme u hensigtsmæssige følger i fodbold til den sportslige balance.

Hvorvidt der er vilje til at implementere dem i praksis er en anden og selvstændig problemstilling, men for en teoretisk juridisk vurdering forekommer

²⁵⁷ Sass: Long-term Competitive Balance under UEFA FFP-Regulations, s. 10.

²⁵⁸ Weatherill, Stephen: The legally ambiguous status of 'Financial Fair Play'.

eksempelvis et absolut lønloft mere hensigtsmæssigt og mere i tråd med unionsretten, og det samme kan siges om indførslen af lukkede ligaer, hvorved op- og nedrykningsincitamentene forsvinder. Et absolut lønloft forekommer som den eneste reelle mulighed for både at sikre økonomisk bæredygtighed blandt de europæiske fodboldklubber og samtidig balancere det sportslige niveau: ”[W]hereas the Financial Fair Play rules treat the symptoms, an absolute salary cap would both solve the root cause of inequitable resources and promote competitive balance”.²⁵⁹

Når FFP-reglernes konkurrencebegrænsende karakter vurderes, er det bestemt ikke på forhånd givet, at reglerne kan reddes af *Wouters/Meca-Medina*-doktrinen. En potentiel afgørelse imod UEFA kan få konsekvenser, for den måde, sportsorganisationer indretter sig på, og for alvor sætte sportsområdet på den europæiske dagsorden.

2 Refleksion

Den stadig stigende regulering inden for sportsområdet gennem eksempelvis Hvidbogen og art. 165 tyder på, at EU og især Domstolen set i lyset af *Meca-Medina* er klar over den store rolle, som sport spiller, specielt i en professionel og dermed erhvervsmæssig kontekst.

Der kan være gode argumenter for i fremtiden at behandle professionel sport som alle andre brancher inden for erhvervslivet, og det er vel også i denne retning Domstolen har bevæget sig med *Meca-Medina*, hvor *Wouters*-doktrinen blev gentaget. Enhver konkurrenceregulerende aftale inden for enhver branche må bedømmes ud fra den sammenhæng, der bevirker, at aftalen hindrer, begrænser eller fordrejer konkurrencen, og det samme må være tilfældet på aftaler inden for sportsområdet.

Det fornemmes generelt, at det lettere romantiske syn på sportsområdet i EU er ved at komme til en ende. Den stadig stigende professionalisering af og omsætning i sportsklubber og -organisationer, eller rettere sportsvirksomheder, medfører nye behov, som i de kommende år vil udgøre en udfordring for EU. Det har gennem arbejdet med indeværende afhandling været interessant at se den lempelige tilgang, man fra EU's side har haft til sportsområdet, sammenlignet med den detailregulering som i mange år er foregået i USA, hvis konkurrenceregler i høj grad minder om de europæiske. Man kan i den forbindelse overveje, om EU har sovet i timen. Fodboldens betydelige gældsproblemer må siges at pege i en sådan retning.

Klagen på vegne af Daniel Striani skal, i første omgang, behandles af Kommissionen i løbet af foråret 2014.

²⁵⁹ Lindholm: The Problem With Salary Caps under EU Law, s. 210.

3 Litteraturliste

Bøger:

- *Bellamy Christopher; Child, Graham D.: European Community Law of Competition, 6. udg. 2008*
- *Bousz, Barbara; Cygan, Adam; Szyszczak, Erika: The Regulation of Sport in the European Union. Edward Elgar Publishing Ltd., 2007.*
- *Blume, Peter: Juridisk metodelære. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 5. udg., 2009.*
- *Daniel, Bugge Thorbjørn; Elholm, Thomas; Starup, Peter og Steinicke, Michael: Grundlæggende EU-ret. Jurist- og økonomforbundets forlag, 1. udg., 2009.*
- *Faull, Jonathan; Nikpay, Ali: The EC Law of Competition. Oxford University Press, 2. udg., 2007.*
- *Goyder, Joanna; Albors-Llorens, Albertina: Goyder's EC Competition Law. Oxford University Press, 5. udg., 2009.*
- *Halgreen, Lars: European Sports Law – A Comparative Analysis of the European and American Models of Sport. Karnov Group, 2. udg., 2013.*
- *Heide-Jørgensen, Caroline; Jakobsen, Peter Stig; Kalsmose-Hjelmborg, Simon Evers; Langseth, Jan Magne; Neergaard, Ulla; Poulsen, Sune Troels; Ryhl, Charlotte Friis Bach; Schovsbo, Jens: Konkurrenceretten i EU. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 3. udg., 2009.*
- *Iversen, Bent; Jessen, Pernille Wegener; Mortensen, Bent Ole Gram; Steinicke, Michael; Sørensen, Karsten Engsig: Regulering af konkurrence i EU. Jurist- og Økonomforbundets forlag, 2. udg., 2008.*
- *Jones, Alison; Sufrin, Brenda: EC Competition Law. Oxford University Press, 2. udg., 2004.*
- *Madsen, Palle Bo: Markedsret – del 1. Konkurrencebegrænsningsret. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 5. udg. 2006.*
- *Monti, Giorgio: EC Competition Law.*

Cambridge University Press, 1. udg., 2007

- *Parrish, Richard: Sport law and policy in the European Union. Manchester University Press, 1. udg., 2003.*
- *Ussing, Henry: Dansk Obligationsret, G.E.C. Gads forlag, 2. udg., 1942.*
- *Whish, Richard; Bailey, David: Competition Law. Oxford University Press, 7. udg., 2012.*

Artikler:

- *Arnaut, José Louis: Independent European Sport Review, 2006.*
- *Blackshaw, Ian: EU Competition Law and Sport. Business Law Journal, vol. 8, no. 1, 2007, s. 107-114.*
- *Blackshaw, Ian: How 'Special' is Sport under the EU Law in the Light of the Court of Justice of the European Union's Recent Decision in the Olivier Bernard Case? Business Law Journal, vol. 12, no. 2, 2011, s. 235-245.*
- *Camatsos, Stratis: European Sports, the Transfer System and Competition Law: Will They Ever Find a Competitive Balance? Sports Lawyers Journal, vol. 12, no. 1, 2005, s. 155-180.*
- *Dimitrov, D; Helmenstein, C; Kleissne, A.; Mose, B.; Schindler, J.: Die makroökonomischen Effekte des Sports in Europa. Studie im Auftrag des Bundeskanzleramts, SportsEconAustria, 2006.*
- *Dietl, Helmut; Frank, Egon P.; Lang, Markus: Overinvestment in Team Sports Leagues: A Contest Theory Model. Scottish Journal of Political Economy, vol. 55, No. 3, 2008, s. 353-368.*
- *Dietl, Helmut; Lang, Markus; Rathke, Alexander: The Effect of Salary Caps in Professional Team Sports on Social Welfare. Working Paper no. 72, University of Zurich, Institute for Strategy and Business Economics, 2008.*
- *Dietl, Helmut; Lang, Markus; Rathke, Alexander: Welfare Effects of Salary Caps in Sports Leagues with Win-Maximizing Clubs. Working Paper no. 86, University of Zurich, Institute for Strategy and Business Economy, 2009.*

- *Foraker, Scott J.: The National Basketball Association Salary Cap: An Antitrust Violation?*
Southern California Law Review vol. 59, no. 1, 1985, s. 157-182.
- *Fort, Rodney; Quirk, James: Cross-Subsidization, Incentives and Outcomes in Professional Team Sports Leagues.*
Journal of Economic Literature, vol. 33, no. 3, 1995, s. 1265-1299.
- *Foster, Ken: European Law and Football: Who's in Charge?*
Soccer and Society, vol. 1, no. 1, 2000, s. 39-51.
- *Infantino, Gianni: Meca-Medina: a step backwards for the European Sports Model and the Specificity of Sport?*
- *Julian, Gregory: From Rio to Meca: Another Step on the Winding Road of Competition Law and Sport.*
The Cambridge Law Journal, vol. 64, no. 1, 2005, s. 51-54.
- *Kaplan, Richard A.: The NBA Luxury Tax Model: A Misguided Regulatory Regime.* *Columbia Law Review*, vol. 104, no. 6, 2004, s. 1615-1650.
- *Levine, Alan M.: Hard Cap or Soft Cap: The Optimal Player Mobility Restrictions for the Professional Sports Leagues.*
Fordham Intellectual Property Media & Entertainment Law Journal, vol. 6, no. 1, 1995, s. 243-299.
- *Lindholm, Johan: Alla idrottsliga regler måste vara förenliga med EG-rätten – EG-domstolen begränsar idrottens rättsliga särställning.*
Svensk Idrottsforskning, vol. 2, 2008, s. 34-37.
- *Lindholm, Johan: Idrottens Särart och EU:s Konkurrensrätt.*
Europarättslig Tidsskrift, vol. 4, 2008, s. 914-933.
- *Lindholm, Johan: The Problem With Salary Caps Under European Union Law: The Case Against Financial Fair Play.*
Texas Review of Entertainment & Sports Law, vol. 12, no. 2, 2011, s. 189-213.
- *Nixon, Andrew: UEFA's Financial Fair Play Regulations and compliance with EU law.*
Blog, World Sports Law Report (www.e-comlaw.com/sportslawblog/template_permalink.asp?id=509).
22.05.2013.
- *O'Leary, Leanne: Price-Fixing Between Horizontal Competitors in the English Super League.*
The International Sports Law Journal no. 3-4, 2008, s. 77-85.

- *Parrish, Richard: The Birth of European Union Sports Law. Entertainment Law, vol. 2, no.2, 2003, s. 20-39.*
- *Parrish, Richard; García, Borja García; Miettinen, Samuli; Siekmann, Robert: The Lisbon Treaty and EU Sports Policy. European Parliament, Directorate General for internal policies. Policy department B: Structural and cohesion policies. Culture and education. 2010.*
- *Peeters, Thomas; Szymanski, Stefan: Vertical restraints in soccer: Financial Fair Play and the English Premier League. Research Paper 2012-028, University of Antwerp, Faculty of Applied Economics, 2012.*
- *Ross, Stephen F.: UEFA's Financial Fair Play Regulations and the Challenge of Trans-Atlantic Comparisons. Soccernomics-blog (www.soccernomics-agency.com/?page_id=9). 14.05.2013.*
- *Ross, Stephen F.: Competition Law as a Constraint on Monopolistic Exploitation by Sports Leagues and Clubs. Oxford Review of Economic Policy, vol. 19, no. 4, 2003, s. 569-584.*
- *Ross, Stephen F.: Player Restraints and Competition Law Throughout the World. Marquette Sports Law Review, vol. 15, no. 1, 2004, s. 49-61.*
- *Sass, Markus: Long-term Competitive Balance under UEFA Financial Fair Play Regulations. Working Paper no. 5, Unviersität Magdeburg, Faculty of Economics and Management, 2012.*
- *Schiera, Thomas M.: Balancing Act: Will the European Commission allow European football to reestablish the competitive balance that it helped destroy? Brooklyn Journal of International Law, vol. 32, no, 2, 2007, s. 709-740.*
- *Szymanski, Stefan: The Economic Design of Sporting Contests. Journal of Economic Literature, vol. 43, no. 4, 2003, s. 137-1187.*
- *Szyszcak, Erika: Competition and Sport. European Law Review, vol. 32, no. 1, 2007, s. 93.*
- *Weatherill, Stephen: The legally ambiguous status of 'Financial Fair Play'. Soccernomics-blog (www.soccernomics-agency.com/?page_id=9). 14.05.2013.*
- *Weatherill, Stephen: Resisting the Pressures of "Americanization". The Influenze of European Community Law on the "European Sports*

Model".

Willamette Journal of International Law and Dispute Resolution, vol. 8, 2000, s. 37.

Unionsdomstolenes afgørelser:

Den Europæiske Unions Domstol:

- *C-56/65 Société Technique Minière af 30. juni 1966.*
- *Forenede sager C-56/64 og C-58/64 Consten og Grundig af 13. juli 1966.*
- *C-23/67 Brasserie de Haecht af 12. december 1967*
- *C-5/69 Voelk af 9. juli 1969.*
- *C-41/69 Chemiefarma af 15. Juli 1970.*
- *C-8/72, Vereeniging van Cementhandelaren af 17. oktober 1972.*
- *C-36/74 Walrave af 12. december 1974*
- *C-13/76 Donà af 14. juli 1976*
- *C-58/80 Dansk Supermarked af 22. januar 1981.*
- *C-100 og C-103/80 Pioneer af 7. Juni 1983.*
- *C-42/84 Remia m.fl. af 11. juli 1985*
- *C-311/85 van Vlaamse af 1. oktober 1987.*
- *C-322/88 Grimaldi af 13. december 1989*
- *C-41/90 Höfner og Elser af 23. april 1991.*
- *C-55/94, Gebhard af 30. november 1995.*
- *C-415/93 Bosman af 15. december 1995.*
- *C-35/96 Kommissionen mod Italien af 18. juni 1998.*
- *C-49/92 ANIC af 8. juli 1999.*
- *C-176/96 Lehtonen af 13. april 2000.*
- *C-51/96 Deliège af 11. april 2000.*
- *C-309/99 Wouters af 19. februar 2002.*
- *Forenede sager C-2/01P og C-3/01P Bayer af 6. januar 2004.*
- *C-171/05 Piau af 23. februar 2006.*
- *C-519/04 Meca-Medina af 18. juli 2006.*
- *C-325/08 Bernard af 16. marts 2010.*
- *C-226/11 Expedia af 13. december 2012.*

Den Europæiske Unions Ret:

- *T-7/93 Langnese-Iglo GmbH af 8. juni 1995.*
- *T-374/94 European Night Services af 15. september 1998.*
- *T-112/99 Métropole télévision (M6) af 18. september 2001.*
- *T-9/99 HFB Holding af 20. marts 2002.*
- *T-313/02 Meca-Medina af 30. september 2004.*
- *T-193/02 – Piau af 26. januar 2005.*
- *Forenede sager T-49/02 og T-51/02 Brasserie National SA af 27. juli 2005.*
- *T-328/03 O2 GmbH & Co. af 2. maj 2006.*
- *T-168/01 Glaxo af 27. september 2006.*
- *T-44/02 P Dresdner Bank af 27. september 2006.*
- *T-99/04 AC-Treuhand af 8. juli 2008.*

Forslag til afgørelser:

- *Forslag til afgørelse fra generaladvokat Lenz i C-415/93 Bosman.*
- *Forslag til afgørelse fra generaladvokat Léger i C-519/04 Meca-Medina.*
- *Forslag til afgørelse fra generaladvokat Léger i C-309/99 i Wouters.*

Kommissionens beslutninger og meddelelser:

- *Kommissionens beslutning af 27. oktober 1992 om salg af pakkerejser i forbindelse med verdensmesterskaberne i fodbold i 1990.*
- *Kommissionens beslutning af 25. juni 2002 om ENIC/UEFA*
- *Kommissionens beslutning af 23. juli 2003 om fælles salg af kommercielle rettigheder til UEFA Champions League*
- *Kommissionens meddelelse vedrørende begrebet påvirkning af handlen i traktatens artikel 81 og 82. 2004/C 101/81.*
- *Kommissionens meddelelse om aftaler af ringe betydning, der ikke indebærer en mærkbar begrænsning af konkurrencen i henhold til art. 81, stk. 1. 2001/C 368/07.*
- *Udkast til ny bagatelmeddelelse:*
<http://ec.europa.eu/competition/consultations>

Øvrige EU-kilder:

- *Adonino-rapporten: udarbejdet af Komiteen for "the Europe of the Citizens". Godkendtes af the Milan European Council i 1985.*
- *E-4628/10 Charles Tannock to the Commission, 22. juni 2010. Subject: Rising debt levels of European football clubs Answer from the Commission, 9. august 2010.*
- *European Commission Joint Statement by vice-president Joaquín Almunia and UEFA president Michel Platini, 21. marts 2012.*
- *Europa-Parlamentets arbejdsdokument: The Future of Professional Football in Europe, A6-0036/2007, 6. september 2006. 'Belet-rapporten'.*
- *Rådets forordning nr. 17/1962 (EØF) om anvendelsen af EF-traktatens artikel 85 og 86 [art. 101 og 102 TEUF].*
- *Rådets forordning nr. 1/2003 (EF) om gennemførelse af konkurrence-reglerne i traktatens artikel 81 og 81 [art. 101 og 102 TEUF].*

Web-baserede kilder:

- *UEFA's hjemmeside for Financial Fair Play.*
<http://www.uefa.org/footballfirst/protectingthegame/financialfairplay/index.html>
- *UEFA Club Licensing and Financial Fair Play Regulations.*
http://www.uefa.org/MultimediaFiles/Download/Tech/uefaorg/General/01/80/54/10/1805410_DOWNLOAD.pdf
- *The European Club Licensing Benchmarking Report Financial Year 2011.*
http://www.uefa.org/MultimediaFiles/Download/Tech/uefaorg/General/01/91/61/84/1916184_DOWNLOAD.pdf
- *UEFA Champions League 2009/2010 Distribution.*
www.uefa.com/Multimedia/Files/Download/competitions/General/01/52/72/68/1517268_DOWNLOAD.pdf
- *Deloitte Annual Review of Football Finance – Highlights 2013. Sports Business: Group, juni 2013.*

<http://www.deloitte.com/assets/Dcom-UnitedKingdom/Local%20Assets/Documents/Industries/Sports%20Business%20Group/deloitte-uk-sbg-arff-2013-highlights-download.pdf>

- *Ligue Nationale de Rugby, Règlement du Plafonnement de la Masse Salariale Joueurs, Saison Sportive 2010/2011*
www.lnr.fr/IMG/pdf/Reglement_plafonnementmasses_salariales.pdf
- *Nick Harris: Number-crunched: Premier League summer transfers by club, country, age and position.*
<http://www.sportingintelligence.com/2013/09/09/number-crunched-premier-league-summer-transfers-by-club-country-age-and-position-090901/>

4 Bilag

4.1 Bilag I: Artikel 165 TEUF

1. Unionen bidrager til udviklingen af et højt uddannelsesniveau ved at fremme samarbejdet mellem medlemsstaterne og om nødvendigt at støtte og supplere disses indsats, med fuld respekt for medlemsstaternes ansvar for undervisningsindholdet og opbygningen af uddannelsessystemerne samt deres kulturelle og sproglige mangfoldighed.

Unionen bidrager til fremme af sport i Europa og tager i den forbindelse hensyn til sportens specifikke forhold, dens strukturer, der bygger på frivillighed, og dens sociale og uddannende funktion.

2. Målene for Unionens indsats er:

- at udvikle den europæiske dimension på uddannelsesområdet, navnlig gennem undervisning i og udbredelse af medlemsstaternes sprog
- at begunstige studerendes og læreres mobilitet, bl.a. ved at fremme den akademiske anerkendelse af eksamensbeviser og studieperioder
- at fremme samarbejdet mellem uddannelsesinstitutionerne
- at fremme udvekslingen af oplysninger og erfaringer om spørgsmål, som er fælles for medlemsstaternes uddannelsessystemer
- at tilskynde til udvikling af udvekslingen af unge og ungdomsledere og fremme de unges deltagelse i det demokratiske liv i Europa
- at tilskynde til udvikling af fjernundervisning
- at udvikle sportens europæiske dimension ved at fremme retfærdighed og åbenhed i sportskonkurrencer og samarbejde mellem de organisationer og myndigheder, der har ansvar for sport, samt ved at beskytte sportsudøvernes, især de yngstes, fysiske og moralske integritet.

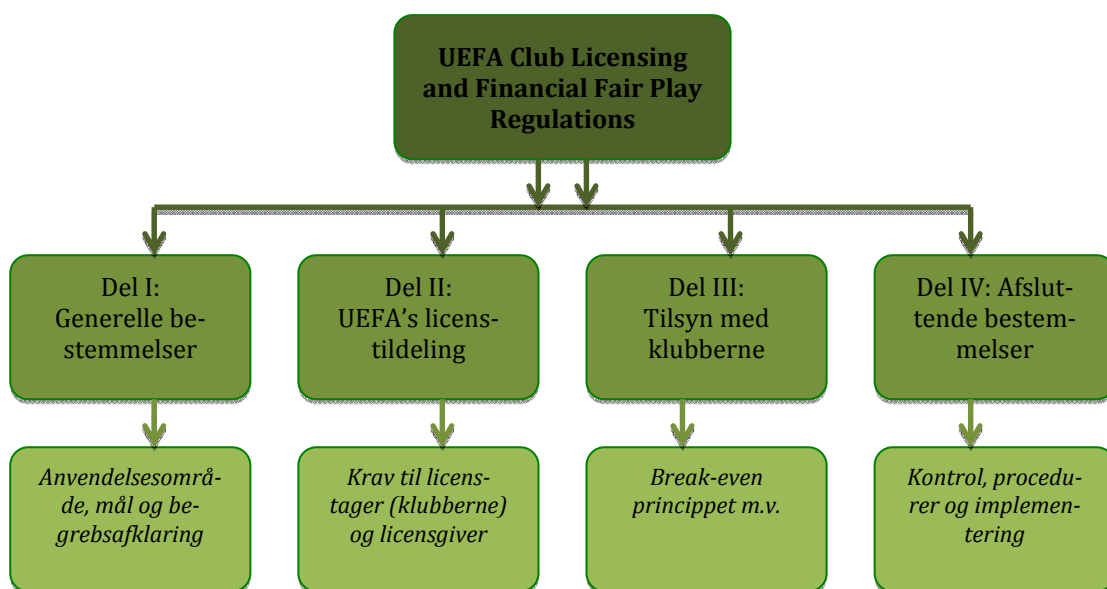
3. Unionen og medlemsstaterne fremmer samarbejdet med tredjelande og med de internationale organisationer, der beskæftiger sig med uddannelsesforhold og sport, herunder navnlig Europarådet.

4. For at bidrage til virkeliggørelse af målene i denne artikel

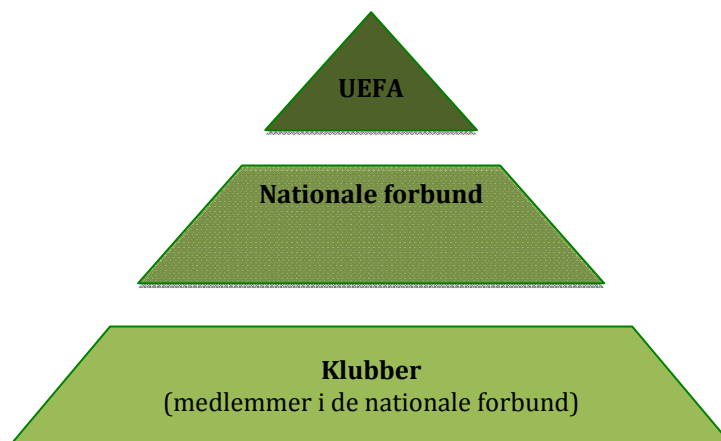
— vedtager Europa-Parlamentet og Rådet efter den almindelige lovgivningsprocedur og efter høring af Det Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget tilskyndelsesforanstaltninger, men uden at der er tale om nogen form for harmonisering af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser

— vedtager Rådet på forslag af Kommissionen henstillinger.

4.2 Bilag II: FFP-reglernes struktur

4.3 Bilag III: UEFAs organisation

4.4 Bilag IV: Forudset effekt af FFP-reglerne

Sass: Long-term Competitive Balance under UEFA FFP-Regulations.
 Working Paper no. 5, Universität Magdeburg, Faculty of Economics and
 Management, 2012, s. 9 og 10.

